„O Catedrală a Neamului ar fi un kitsch mortal“

Interviu cu Alexandru Paleologu

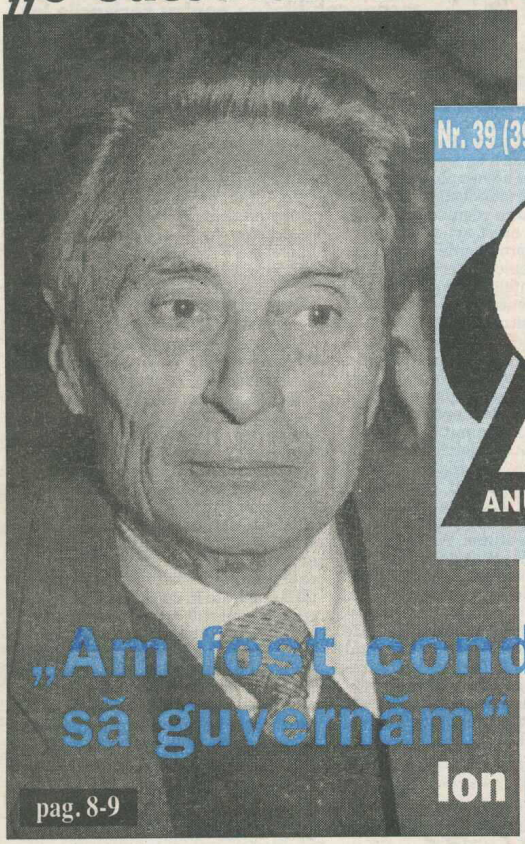

Nr. 39 (397), 30 septembrie - 6 octombrie 1997

22

ANUL VIII

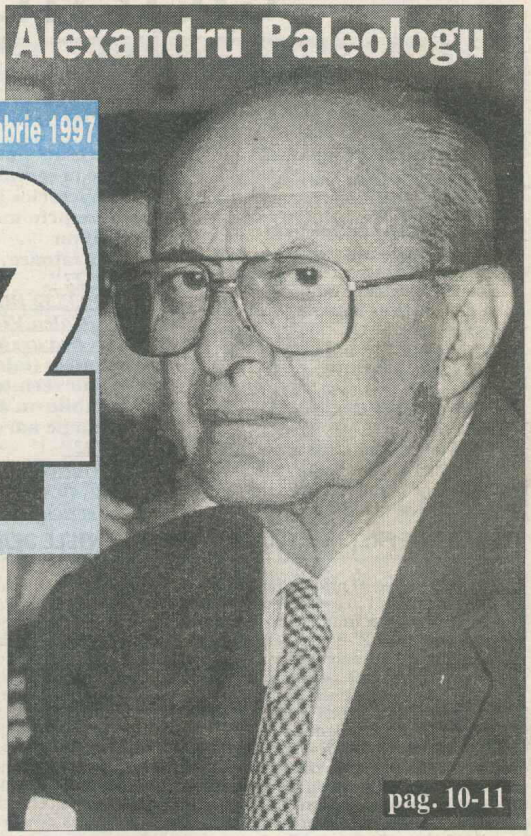

„Am fost condamnaţi să guvernăm“

Interviu cu Ion Diaconescu

pag. 8-9

pag. 10-11

Gabriel Andreescu

pag. 7

„Lupta domnului George Pruteanu“

Eugen Uricaru

A fi scriitor...

pag. 12-13

Cronici politice

Gabriela Adameşteanu, N.C. Munteanu, Şerban Orescu despre Adrian Severin şi Revoluţionari

pag. 3,5

RODICA PALADE

„Am cîştigat alegerile, dar nu am cucerit puterea“

Prin declaraţia sa de la conferinţa de presă din 28 septembrie, preşedintele Constantinescu a readus în actualitate ofensiva împotriva corupţiei. *„Aceasta nu este o conferinţă de presă obişnuită“* – a anunţat încă de la început, cu intenţia de a marca, şi în acest fel, un pas înainte realizat de Consiliul Naţional de Acţiune împotriva Corupţiei şi Crimei Organizate, ca urmare a probelor mai recente adunate din studiul dosarelor. Pentru ilustrarea mecanismelor prin care, în ultimii 7 ani, s-a comis marele jaf, cu consecinţe catastrofale pentru economia ţării noastre, au fost alese – fără să se precizeze criteriile de selecţie – trei domenii: flota românească, comerţul cu produse petroliere şi industria îngrăşămintelor chimice. Dar preşedintele a dat de înţeles că şi alte sectoare (între care, nu în ultimul rînd, cel bancar) se află sub lupa CNAICCO.

Pentru mai mulţi observatori, ultima declaraţie de la Cotroceni, în ciuda exemplelor edificatoare, n-ar depăşi stadiul intenţiilor lăudabile în lupta anticorupţie, ci ar constitui doar reluarea subiectelor care, în ultimii ani, au alcătuit substanţa unor anchete jurnalistice (cu cifre exacte, nume de înalţi demnitari implicaţi etc.), rămase însă fără nici o urmare. Pe lîngă aceasta, cei mai sceptici au desluşit în tonul grav al preşedintelui iritarea dublată de neputinţă. S-au adăugat comentariile dezabuzate care sugerau că resuscitarea temei rămîne un procedeu de campanie electorală prelungită, atîta timp cît continuăm să avem **corupţie fără corupţi**. În sfîrşit, vocea opoziţiei – mă refer la PDSR, al cărui cabinet, prin cîţiva membri ai săi, a fost incriminat pentru implicarea în operaţiuni de contrabandă cu produse petroliere – a clamat încălcarea prerogativelor prezidenţiale prevăzute de Constituţie (Ion Iliescu a izbucnit în stilul său obişnuit: *„Ceea ce este flagrant şi periculos în maniera d-lui Constantinescu de abordare a acestei probleme este politizarea fenomenului corupţiei* (...) *Eu nu mi-am permis... să mă substitui nici organelor de cercetare penală, nici justiţiei“*.).

Dar nu au lipsit nici acei analişti politici care au apreciat intervenţia preşedintelui ca importantă şi cu şanse de a deveni eficace, sub argumentul că, de la apariţia Consiliului Naţional împotriva Corupţiei, fenomenul a fost cel puţin inhibat. Recunoaşterea oficială a veridicităţii anchetelor de presă (care prin lipsa de urmări fuseseră condamnate la o periculoasă banalizare) reprezintă o garanţie ca pîrghiile responsabile să acţioneze împotriva corupţiei, şi care cu bună ştiinţă fuseseră blocate, funcţionează acum.

Declaraţia preşedintelui Constantinescu a conţinut o afirmaţie, formulată cît se poate de tranşant, menită să arunce o lumină neliniştitoare asupra întregului mecanism. *„În noiembrie 1996 am cîştigat alegerile, dar nu am cucerit puterea. Pentru că o mare parte din puterea economică a aparţinut şi mai aparţine încă, în bună măsură, unor structuri de interese de tip mafiot care nu au nici o legătură cu interesul naţional“* – a mărturisit preşedintele, confirmînd o ipoteză care circula şoptit în cercurile observatorilor politici.

Existenţa a două (sau mai multe) puteri cu interese divergente riscă să pună în pericol mecanismul de funcţionare a statului, cu atît mai mult cu cît instituţiile desemnate să ţină sub control corupţia – poliţie, procuratură, justiţie – au căpătat, în ultimii 7 ani, prin reprezentanţi mai mari sau mai mici ai lor, o tristă reputaţie. Nu întîmplător, la conferinţa de presă amintită, preşedintele Constantinescu era flancat de ministrul de Interne, de cel al Justiţiei şi de procurorul general: de modul în care vor funcţiona instituţiile pe care le reprezintă cei trei depinde sucesul sau insuccesul ofensivei împotriva corupţiei.

SĂPTĂMÎNAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL ● ANUL VIII ● 16 pagini ● 1.200 lei

Reamintim cititorilor noştri că această pagină le aparţine, ca şi responsabilitatea pentru scrisorile lor.

NOILE PREŢURI ALE ABONAMENTELOR

Foarte avantajos pentru cadre didactice, elevi, studenţi, pensionari, foşti deţinuţi politici şi veterani de război:

- Numai **9.500 lei** pe 3 luni, cu expediere la domiciliu (reducere **39%**);
- Numai **7.000 lei** pe 3 luni, cu ridicare de la redacţie (reducere **55%**).

PRACTIC JUMĂTATE DIN EXEMPLARELE PRIMITE SÎNT GRATUITE.

Pentru celelalte categorii de cititori abonamentele sînt, de asemenea, cu reducere:

- **11.500 lei** pe 3 luni (reducere **26%**), cu expediere la domiciliu;
- **9.500 lei** pe 3 luni (reducere **39%**), cu ridicare de la redacţie.

Cei interesaţi sînt rugaţi să achite la sediul redacţiei (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poştal suma corespunzătoare, pe adresa: *Revista "22", cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei 155, Bloc D1, Bucureşti*. Adeverinţele (talon de pensie, adeverinţe şcolare etc.) valabile un an se expediază pe adresa: *Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, Bucureşti*, cu specificarea pentru *Serviciul de Difuzare*.

MĂRIRILE DE PREŢ NU AFECTEAZĂ ABONAMENTELE DEJA ACHITATE

Vă rog să primiţi, prin intermediul acestor rînduri, aprecierea unui cititor constant al „22"-ului şi cele mai calde mulţumiri pentru faptul că, o dată pe săptămînă, aduceţi – celor ce nu refuză informaţia – cîteva pagini ce exprimă poziţii limpezi şi penetrante cu privire la problemele actuale ale societăţii noastre. Vă mai rog să primiţi aceste rînduri şi ca un omagiu, şi ca un semn de solidaritate (iertaţi sintagma „de lemn"!) faţă de atacurile pe care *„o anumită parte a presei"* le îndreaptă – ignorabil – împotriva dv.

Aş dori, de asemenea, să comentez, în cele ce urmează, două articole apărute în numărul 35/2–8 septembrie.

Atît articolul domnului Andrei Cornea, cît şi acela al domnului Gabriel Andreescu – unul indirect, celălalt explicit – iau în considerare funcţia şi modul de manifestare ale presei.

Presa a mediatizat şi a făcut un „mit" din cazul Valerian Stan, un funcţionar guvernamental de rang înalt care a nesocotit o înţelegere politică şi a încălcat dispoziţiile primului ministru, căruia îi era subordonat. Domnul Stan, ce pozează în „cavaler al dreptăţii", nu pare să-şi fi orientat corect atacurile. Într-o ţară în care sutele de cazuri de corupţie majoră aflate în atenţia opiniei publice se plimbă prin birourile procurorilor şi sălile de tribunal, aşteptînd, de ani de zile, o sentinţă ce s-a dat doar în cazul Mujea Marcelini, un departament guvernamental (a cărui existenţă şi al cărui rol sînt extrem de discutabile, mai ales în cadrul unei administraţii ce ar trebui – prima – să impună austeritate financiară şi care aminteşte de „organele" ceauşiste de control ce voiau să arate cît este de „democratic" socialismul) invocă o lege comunistă a spaţiului locativ şi supune oprobriului public demnitari doar pentru vina de a fi obţinut spaţii locative considerate excedentare conform unor reglementări ceauşiste. Nu încerc să scuz abuzul, dar justiţiarul domn Stan nu pare să vadă faimoasa evaziune fiscală, arbitrariul unor parlamentari în modul de a dispune, după bunul plac, de spaţii hoteliere plătite din banii contribuabililor, nu pare să vadă atîtea fenomene pernicioase ce erodează prestigiul unor instituţii ale statului, dar urmăreşte, în schimb, cu o încăpăţînare demnă de o cauză mai bună, falsa problemă a apartamentelor, care, în opinia mea, a fost de la început o diversiune. Iar presa, pare-se, neavînd altceva mai bun de făcut, ia apărarea domnului Stan!

Aceeaşi presă care este, ea însăşi, un factor de corupţie deloc neglijabil; ar fi interesant de aflat cîte sute de milioane au cheltuit, în ultimii 7 ani, diferitele ziare pentru a mitui funcţionari publici, cu scopul de a obţine informaţii secrete sau confidenţiale?!

Personal sînt un partizan ferm al libertăţii presei, al libertăţii de informare; această libertate trebuie însă înţeleasă corect, ar trebui să se ajungă la o definire a spaţiului informaţional în domeniul social-politicului; nu orice ştire înseamnă informaţie, după cum a şti nu înseamnă neapărat a cunoaşte. În absenţa unei astfel de înţelegeri a lucrurilor, presa va continua să manipuleze, uneori inconştient, opinia publică şi, în loc să contribuie la ridicarea acestei ţări, va determina transformarea societăţii într-o masă de sfertodocţi preocupată doar de cancanurile unei imense mahalale.

Cîtă dreptate are domnul Gabriel Andreescu vorbind despre *„huliganismul presei"* şi despre acei *chevaliers sans gêne*, ce se autointitulează „analişti politici"! Cele cîteva nume menţionate de d-l Andreescu reprezintă – din păcate – doar vîrful iceberg-ului; oameni ca d-l Cristian Tudor Popescu – inteligenţă răutăcioasă, fără pic de seninătate – sau d-l Ion Cristoiu – violent, instabil şi pozînd în atoateştiutor –, oameni ce au trecut cu o uşurinţă suspectă de la limba „de lemn" a presei comuniste la jargonul (tot „de lemn"!) al copiilor străzii, reprezintă – alături de alţii – triste şi îngrijorătoare exemple ale presei de azi. Pe bună dreptate, d-l Gabriel Andreescu se miră de faptul că astfel de ziarişti pot găsi lăudători printre cei care ar trebui să-i sancţioneze pe aceşti „maeştri" ai limbajului imund; sufletele slabe manifestă, de multe ori, o admiraţie invidioasă faţă de violenţă.

M-a mirat, în articolul domnului Andreescu, alegerea citatului de la care pleacă în construirea expunerii. Chiar dacă d-l Andreescu se justifică, argumentaţia mi se pare „subţire", deoarece autorul textului menţionat face parte din categoria celor vinovaţi de *„agresiuni perfide"* şi de o foarte discutabilă onorabilitate. Nu cred că trebuie să uităm vreun moment faptul că receptarea presei de către un foarte important segment al opiniei publice nu depăşeşte, din păcate, nivelul dialogurilor lui Nae Ipingescu şi Jupîn Dumitrache sau ale lui Conu Leonida şi Coana Efimiţa. Trist, dar adevărat!

Lucian Leahu,
Bucureşti, 7 septembrie 1997

Mult stimată redacţie,

Mă bucur că, pe lîngă articolele de fond redactate sau preluate, apar şi interviuri sau scrisori de profunzime care oglindesc părerile unor vîrfuri ale culturii şi ştiinţei sau ale unor cititori. Bineînţeles, ele nu sînt identice. Însă mă doare cînd aceste păreri diferite, în loc să tindă să se ajute, ca fiind complementare, ştiind că scopurile celor care le declară converg, ele caută să fie manifestate, declarate ca absolute, tinzînd să se ia o atitudine distructivă faţă de celălalt cu părere diferită. Deşi în revista nr. 30 din acest an d-l Patapievici i-a ajutat pe toţi cititorii să se clarifice despre relativitatea adevărului, totuşi se întîmplă astfel de manifestări distructive, nerespectîndu-se regulile toleranţei expuse concis în acest articol („Despre toleranţă"). Sînt profesor de fizică şi am studiat mult legea complementarităţii, după care diferenţele nu sînt contradictorii, ci complementare (...) Nu este tot una dacă avem situaţia (+1) + (+1)=+2 sau (+1)+(–1)=0! Eu observ sau bănuiesc o jignire, pe bază de orgoliu, din partea unora, care acoperă şi cea mai mică bună intenţie de colaborare care a mai existat înainte de a apărea contradicţia relativă la o anumită problemă. Şi eu lucrez într-un colectiv, avem păreri pro şi contra, dar regulamentul, care nu este nicăieri afişat, ci format în noi, ne impune să discutăm problemele cu încredere reciprocă, ştiind că fiecare doreşte binele instituţiei. Ar trebui fiecare să se străduiască să descifreze mai bine scopurile generale ale partenerilor şi, dacă ele coincid sau aproape coincid, atunci să se discute în mai mare profunzime pînă se înţeleg modalităţile de realizare reciproce, care apoi să se combine complementar. Discuţiile contradictorii şi acuzaţiile reciproce ar fi eventual întemeiate dacă scopurile generale ar diferi şi unul dintre parteneri ar voi conştient regresul, prin conducerea instituţiei pe o cale greşită.

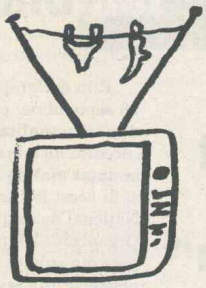

Mai concret, este vorba despre interviurile pe marginea problemelor care au apărut la TVR. Atît d-l Gabriel Liiceanu, cît şi d-l Radu Nicolau vor binele instituţiei. La fel şi d-l Stere Gulea. La fel şi cei care îi critică. Mulţi pot spune că noi, cei din exterior, nu ştim ce este la ei acasă. Acest lucru este drept, dar carenţa este evidentă la cei care-i critică în însuşi modul cum conduc logica criticii. Deci după mine sînt fără rost învinuirile aduse. Aşa cum observ, principala problemă este propunerea dumnealor de a reduce emisiunile cultural-instructive pentru a extinde pe cele cultural-distractive. Eu cunosc persoanele amintite din TVR din realizări culturale (filmul regizat de d-l Stere Gulea, iar pe d-l Gabriel Liiceanu din şi mai multe puncte de vedere, din care motiv îl amintesc la urmă, activitatea dumnealui fiind mai diferită şi mai cunoscută pentru mine – lucrări personale, fondarea editurii Humanitas, luarea atitudinii faţă de ideile perimate (...) Or, din criticile aduse s-ar părea că ei nu ar fi oameni ataşaţi culturii, ceea ce este total contrar activităţii dumnealor. Aici este greşeala făcută de cei care-i critică. Punînd în balanţă opera lor, iese imediat în evidenţă că dumnealor nu vor deloc deculturalizarea telespectatorilor. Un savant, un om al culturii de înalt nivel, din contră, ar dori să realizeze culturalizarea telespectatorilor şi, dacă ar fi egoişti, şi-ar fixa peste tot în TV prelegeri personale din domeniul lor de activitate. Dar dumnealor nu sînt atît de egoişti, ci se supun intereselor majorităţii telespectatorilor, care nu ar accepta jumătate din programul zilei să fie filozofie şi jumătate teoria regiei (...) După cum apreciez eu, dumnealor au vrut să satisfacă interesele majorităţii (care nu se compune numai din persoanele care cumpără revista *„22"* sau cărţile de valoare mondială, aceştia din urmă fiind satisfăcuţi prin posibilitatea studierii acestor opere sau publicaţii), care, după munca depusă, vrea în primul rînd să se recreeze. Desigur, după ce acestea vor fi satisfăcute, atrăgînd înapoi la TVR masa telespectatorilor, se vor putea introduce şi programe instructiv-educative, aşa cum este în Japonia, SUA, iar dacă vom avea bani vom avea şi biblioteci mai mari, ca în SUA (aşa cum am aflat din interviul doamnei Sanda Vişan). Neexistînd sumele necesare, se vor realiza cele de prioritate. Ieri am vizionat un program de mode (7.IX) plăcut realizat, nu pentru că m-ar preocupa în principal acest domeniu, ci pentru a observa modul cum se realizează un program distractiv la TVR 1. Nu se poate nici dacă am avea bani suficienţi să începem reatragerea telespectatorilor cu programe instructiv-educative. Încă nu sîntemm la acest nivel. Ca să fim la acest nivel, exemplarele revistei *„22"* ar trebui să fie cumpărate în două zile şi nu pînă soseşte următorul număr sau chiar şi să rămînă cîteva exemplare nevîndute. În zilele acestea am discutat cu un profesor de la o altă şcoală, care, la entuziasmul meu faţă de ideile filozofiei moderne, care ne pot ajuta să judecăm mai corect şi să ne putem orienta pe distanţă mai lungă, mi-a declarat că el consideră că întreaga filozofie este o prostie! Vreau să spun că nu se poate trece direct la o viteză prea mare cu cei care au fost obişnuiţi cu viteză mică. Pe vagoanele noastre scrie: „vit. max. 80 km/h". Putem oare să le ataşăm unui tren care circulă pe ruta Paris-Lyon? Constantin Noica, în *De Caelo*, a exprimat foarte frumos acest lucru, spunînd că *„trecerea de la o concepţie la alta este un material gingaş"*. Aceasta este cheia rezolvării diferendumului amintit mai sus, pe care cei care au propus mai mult divertisment o cunosc şi simt bine cum să o aplice (...)

Altă cauză a diferendumului este lipsa de fonduri, la care ideile parcă converg mai bine. Însă cei care propun soluţiile ţărilor dezvoltate ar trebui să ţină seama de posibilităţile de acolo. Cunosc din Radio că, deja, în ţările Europei Centrale fondul acordat susţinerii radio-televiziunii este foarte mare în comparaţie cu realităţile noastre, apropiindu-se de fondul cheltuit pentru întreţinerea armatei din ţara respectivă. Salariile sînt iarăşi mari şi faţă de cei din acea ţară. Astfel, un organizator de program are salariu de 10 ori mai mare decît un profesor. Unele programe se proiectează în mai multe variante paralel şi se realizează în studiouri diferite, tot paralele. Directorul de programe alege realizarea mai bună. Sînt sigur că domnii amintiţi simt această diferenţă şi mai ales lipsa acestei posibilităţi şi de aceea nu optează să admită realizarea unor programe cultural-educative sub nivelul necesar (ci care deja să poată capta telespectatori). Iar a prezenta o temă culturală sub forma unui monolog, fără imagini complementare din import, sau sub forma unui dialog tot plictisitor nu are şansa să atragă publicul. În ţările dezvoltate astfel de programe sînt tot costisitoare la nivelul realizării. Se şi prezintă prelegerea, dar se şi inserează tot felul de imagini selectate din filme sau casete cumpărate, sau se prezintă experienţe, realizarea unor obiecte de artă sub formă de imagini luate cu mai multe camere pentru a realiza senzaţia spaţiului şi a da explicaţia prin imagine. Deci, dacă se prezintă realizarea unui vas din lut, fazele se prezintă detaliat cu mai multe camere, cînd de aproape, cînd de departe, cum este necesar (...) Cine nu atinge nivelul cerut de directorul general este destituit, ştiind că salariile mari atrag alţi 10 concurenţi pentru acel post.

Popa Vasile
Oradea, 8 sept. 1997

GABRIELA ADAMEŞTEANU

Nebunie premeditată?

„Pentru mai toţi străinii, a spune că eşti român a însemnat o trimitere la Dracula şi la Nicolae Ceauşescu. Este deranjant să-ţi vezi identitatea naţională percepută doar prin oameni cu tare psihice. A trebuit să-mi recunosc însă mie însămi în aceşti ani că în viaţa publică românească existau cam prea multe simptome de mitomanie, paranoia, megalomanie, mania persecuţiei (...) «Personalităţi accentuate» au umplut cu discursuri comice şi delirante sălile parlamentului, campaniile electorale, conferinţele de presă, ecranele televizoarelor, paginile ziarelor (...) «Să fim noi, românii, printr-un accident genetic ori din cauza vicisitudinilor istorice de care ne tot plîngem, mai înclinaţi spre «nebunie» decît celelalte popoare?» Cînd, exasperată, mi-am rostit aceste întrebări într-o zi, un coleg mi-a răspuns calm: «Nu. Dar societatea civilă este mult mai slabă şi nu este în stare să le bareze acestora ascensiunea»“.

Mi-am reamintit acest pasaj scris mai demult în această săptămînă cînd am tot auzit aceeaşi întrebare: *„Ce-i cu Severin, a înnebunit?“ „Cum îţi explici gestul lui Severin? E o reacţie emoţională sau un calcul politic?“ „Dar , dacă nu e nebun, gestul lui, în condiţii normale, ar fi o sinucidere politică“.*

Comportamentele aberante ale unui personaj politic, care „în condiţii normale“ atrag o sancţiune publică ori o cădere electorală, n-au deocamdată la noi acest efect. Uneori, paradoxal, ele cresc acţiunile celor în cauză. Preşedintele Ion Iliescu, huiduit în campania electorală din 1992, a „sărit la bătaie“, dar popularitatea nu i-a scăzut după acest gest, concludent pentru stabilitatea sa nervoasă. România a fost făcută de rîs pe tot mapamondul de declaraţiile lui Gheorghe Funar, dar locuitorii Clujului i-au asigurat acestuia un al doilea mandat de primar. C.V. Tudor (care nu are nevoie de prezentare) urcă, neliniştitor, de la o vreme, în sondaje. Pe aceeaşi linie se înscrie şi prestaţia politică a lui Adrian Păunescu. Partidul său nu a mai obţinut reprezentare parlamentară, dar se găsesc oameni dispuşi să facă respiraţie artificială unei cariere politice în agonie. (Cum ar fi, de pildă, şeful Departamentului de Cultură din televiziunea publică, Iosif Sava, care, nu mai departe decît sâmbătă, 27 septembrie, i-a oferit lui Adrian Păunescu, unul dintre promotorii Alianţei Naţionale pentru Renaşterea Patriei, spaţiul generos al emisiunii sale, unde oameni de primă mînă din viaţa culturală, ştiinţifică şi politică românească nu au fost încă poftiţi: nu în faţa domnului Iosif Sava, ci în faţa societăţii româneşti, lipsită de ocazia să-i vadă, să-i asculte.)

Cu experienţa şi cultura politică acumulate în regimurile Ceauşescu şi Iliescu, oamenii din această ţară privesc comportamentele publice nefireşti (în politică, în autoritatea publică, în presă – vase comunicante, uneori cu resorturi oculte între ele) cu aceeaşi fatalitate indiferentă cu care respiră aerul excesiv poluat al localităţilor noastre.

Nu-i o blasfemie să alături exemplelor de mai sus „excentricitatea“ ministrului de Externe probată în interviul intitulat **„În PD nu se mai construiesc piedestale pentru idoli“**, din *Azi*, 22 septembrie 1997? Chiar dacă nu se poate vedea nici o logică în faptul că, după ce a apărat, luni de zile, „profesioniştii“ diplomaţiei comuniste şi postcomuniste, despre care există un consens unanim că au trebuit să lucreze, de voie-de nevoie, cu fostele poliţii politice, Adrian Severin demască brusc, fără nume, dar cu cifre, agenţi străini din partide politice, presă, justiţie, ONG-uri. Iar pe de altă parte, Severin aplică o „critică nemiloasă“ atît partidului său, aflat în relativă cădere, cît şi liderului carismatic al PD, Petre Roman. Sau anunţă în intervenţia sa de la ONU operaţiuni de menţinere a păcii în Cipru despre care ministrul român al Apărării, Victor Babiuc, declară că nu are habar.

Sigur, este nedrept să treci cu vederea calităţile pe care parlamentarul ori ministrul Adrian Severin le-a dovedit în aceşti ani: vioiciunea inteligenţei, capacitatea de a face relaţii, discursul, de foarte multe ori convingător. A-l alătura, pur şi simplu, celor enumeraţi mai sus ar însemna să mergi pe linia unei interpretări răuvoitoare, aşa cum el face, din păcate, atunci cînd vorbeşte, tot în interviul citat, despre *„extremiştii de dreapta şi de stînga“* care se unesc spre... *„a destabiliza ţara“*, adică despre *„înfrăţirea între PRM şi Alianţa Civică, semnalată de aşa-numitul scandal al lui Valerian Stan“*.

Dar dacă, fără a-i nega calităţile politice, îi măsori gestul lui prin criteriile unei normalităţi politice, nu ai cum să nu fii derutat. Şi în orice caz, nu poţi să nu-ţi aminteşti bizareria scandalului Gilda Lazăr, din care ministrul respectiv a ieşit după o vreme, aşa cum se întîmplă la noi, ca şi cînd nu l-ar fi privit cu nimic. (Fapt greu de crezut.)

Sînt unele şanse să se întîmple aşa şi de astă dată, într-o lume iertătoare faţă de „nebuniile care te scot în faţă“.

Mai ales că mai există la această oră, în privinţa lui Adrian Severin, ipoteza unui gest politic premeditat, menit să anunţe, între altele, încetarea tensiunilor între MAE şi preşedinţie, evidente în primăvară, în „războiul ambasadorilor“. Garanţiile supravieţuirii actualei coaliţii guvernamentale îi par lui Adrian Severin preşedintele Emil Constantinescu, *„care şi-a asumat rolul esenţial“* de moderator şi factor de echilibru, şi PD (în privinţa *„înţelepciunii strategice“* a acestui partid, ca şi a *„maturităţii lui politice“* am serioase dubii).

Lucrurile însă merg şi mai departe în interviul amintit. Rivalitatea dintre Petre Roman şi Adrian Severin nu era un secret pentru cei ce ştiau cît de cît raportul de forţe din interiorul PD. Poate mai importantă decît povestea cu „spionii“ este propunerea pe care vicepreşedintele PD, Adrian Severin, o face partidului său: un pact electoral viitor cu CDR, prin sacrificarea lui Petre Roman: *„Un asemenea pact electoral ar trebui să plece, înainte de toate, de la evaluarea măsurii în care preşedintele Emil Constantinescu şi-a jucat bine «rolul» în primul an al mandatului şi în acest fel s-a plasat în poziţia de favorit al viitoarelor alegeri prezidenţiale (...) În atari condiţii, s-ar pune întrebarea ce este mai înţelept şi mai util: să te lupţi cu «succesul» încercînd să-l diminuezi, sau să îl fortifici, alăturîndu-i-te?“*.

În mai multe împrejurări am avut impresia că partide şi personalităţi de primă mînă se află într-o continuă campanie electorală, privind mai puţin la actualul 1997, cît la pragul anului 2000, pînă cînd se pot întîmpla multe. De pildă, o lege a dosarelor, care, oricît au fost de „lustruite“ de cel ce le-a girat pînă de curînd, tot ar mai putea „mătura“ un procent semnificativ din actuala clasă politică. Ori ar putea „curăţa“, cît de cît, justiţia ori presa. Pînă atunci, accesul la dosare va rămîne un privilegiu, aşa cum o dovedeşte afirmaţia slobodă a ministrului de Externe: *„Pe de altă parte, faptul că acum sînt la putere mi-a oferit accesul la o serie de date şi documente secrete şi, după ce am văzut cu ochii mei probe indiscutabile atestînd că vreo doi-trei directori ai unor cotidiene de mare tiraj sînt agenţi ai unor servicii străine, că vreo doi şefi de partid celebri, şi chiar preţuiţi, sînt şi ei agenţi străini, bine finanţaţi din afară, că vreo cîţiva «mari luptători pentru drepturilor omului» sînt foşti informatori ai securităţii, că vreo cîţiva «mari combatanţi anticorupţie» au făcut mari matrapazlîcuri şi acum sînt şantajaţi de unii şi de alţii, executînd ordinele şantajiştilor fără crîcnire, m-am simţit, paradoxal, mai liniştit“*.

Noi însă, din toate motivele enumerate mai sus, nu ne simţim la fel de liniştiţi.

● SĂPTĂMÎNA POLITICĂ ● SĂPTĂMÎNA POLITICĂ ● SĂPTĂMÎNA POLITICĂ ●

PS pe scurt — Revoluţionarii şi-au pierdut privilegiile

În şedinţa de sîmbătă 20 septembrie, Guvernul a propus modificarea *Legii 42/1990*, referitoare la cinstirea eroilor revoluţiei anticomuniste din decembrie 1989. Potrivit viitorului act normativ, numărul celor care vor mai beneficia de avantaje va fi limitat doar la răniţii, urmaşii celor morţi şi familiile rămase fără susţinător în urma evenimentelor din 16–22 decembrie 1989. Ceilalţi revoluţionari în viaţă nu vor mai avea privilegiile de pînă acum şi toate cele 30.000 de certificate de revoluţionar eliberate pînă în prezent vor fi anulate. Restrîngerea prevederilor legii la perioada 16–22 decembrie 1989 a fost argumentată de ministrul Culturii, Ion Caramitru, prin aceea că *„după 22 decembrie n-a mai fost revoluţie anticomunistă, ci luptă pentru putere“*.

PS pe scurt — Adrian Severin găseşte spioni

Într-un interviu publicat luni, 22 septembrie 1997 în ziarul *Azi*, ministrul Adrian Severin a lansat o serie de afirmaţii spectaculoase, declarînd că doi-trei directori ai unor cotidiene de mare tiraj sînt agenţi ai unor servicii străine, că şefi de partid celebri sînt şi ei agenţi străini finanţaţi din afară, şi că *„mari luptători pentru drepturile omului“* sînt foşti informatori ai securităţii. El a refuzat să precizeze despre cine este vorba şi nu a adus nici un fel de probe în sprijinul afirmaţiilor sale. În ziua următoare, principalele servicii secrete române, SRI şi SIE, au dat publicităţii comunicate în care arată că nu deţin nici un fel de informaţii de acest gen. Preşedintele Emil Constantinescu a solicitat ministrului de Externe să informeze membrii Consiliului de Apărare a ţării despre declaraţiile pe care le-a făcut în presă.

PS pe scurt — Legea de funcţionare a TVR a ajuns la Senat

Camera Deputaţilor a adoptat, în şedinţa de marţi, 23 septembrie 1997, proiectul de modificare a *Legii de organizare şi funcţionare a Societăţii Române de Televiziune şi Radiodifuziune*, iniţiat de un grup de deputaţi din Comisia de cultură, arte, mass-media. Potrivit noii legi, procedura de numire a Consiliului de Administraţie va fi simplificată, preşedintele CA va fi numit de Parlament, iar Comisiile de cultură reunite pot propune Parlamentului demiterea oricărui membru al CA. Noul proiect de lege prevede, totodată, şi obligativitatea controlului parlamentar asupra celor două societăţi, prin prezentarea de rapoarte anuale. Iniţiativa urmează să fie supusă adoptării Senatului.

PS pe scurt — Procese de presă

Luni, 22 septembrie 1997, a avut loc primul termen de judecată în dosarul nr. 16273(1997) de la Judecătoria Sectorului 1, în care scriitoarea Gabriela Adameşteanu, redactor-şef al revistei „22“, l-a chemat în judecată pe jurnalistul Ion Cristoiu pentru infracţiunile de insultă şi calomnie. Inculpatul Ion Cristoiu şi-a angajat avocat, pentru prima oară în procesele sale de presă. El a cerut acordarea unui termen pentru ca acelaşi avocat (în fapt, o avocată) să fie angajat şi de către trustul de presă „Naţional“. Reamintim că în plîngere s-au cerut pentru Ion Cristoiu aplicarea interdicţiei de a mai exercita profesiunea, precum şi daune morale în valoare de 1 miliard de lei, ce urmează a fi suportate împreună cu trustul de presă „Naţional“. Suma va fi utilizată în scopuri culturale şi caritabile. Următorul termen de judecată este 10 noiembrie 1997. Avocatul părţii vătămate este Florin Costiniu.

ILIE ŞERBĂNESCU

E bine s-avem un leu mai bun decît economia?

Cursul leului a scăzut semnificativ, după luni de relativă stabilitate, la casele de schimb şi apoi uşor şi pe piaţa valutară interbancară. Au apărut explicaţii şi interpretări contradictorii. Pe de o parte, s-a spus că sînt semnele obişnuitei devalorizări de toamnă-iarnă a leului, care începe întotdeauna pe mult mai sensibila piaţă a caselor de schimb. S-a vorbit chiar de o nouă decuplare, pentru un timp, a cursului de pe piaţa caselor de schimb de cel de pe piaţa interbancară. Nicidecum – a venit, pe de altă parte, mesajul oficialităţilor – este vorba doar de o simplă conjunctură, legată, între altele, de pomparea deodată pe piaţă a circa 1.500 de miliarde de lei compensaţii băneşti pentru disponibilizările colective, îndeosebi în minerit, care au creat presiuni şi asupra preţei valutare.

Decuplarea „economiei monetare" de economia reală

Teza oficialităţilor este că leul nu are de ce să se devalorizeze sau, cel mult, are eventual a se devaloriza uşor, atît Banca Naţională, cît şi sistemul bancar nefăcînd altceva decît să colecteze în seifurile lor valută în ultimele luni, iar rezervele oficiale neatingînd altă dată cotele din prezent. Aceasta înseamnă că intrările de capitaluri din străinătate sub formă de credite şi investiţii sînt, în continuare, suficiente pentru a compensa deficitul care se menţine în contul comercial extern, asigurînd, cum se spune, o finanţare „automată" a acestuia. Şi oricum, se argumentează oficial, nimeni nu încearcă să influenţeze cursul, acesta, spre deosebire de trecut, decurgînd din piaţă.

Este adevărat, dar dintr-o piaţă care pare să fi pierdut, într-o măsură deloc neglijabilă, legătura cu economia reală. Echilibrarea cererii şi ofertei pe piaţă – obţinută pe baza prăbuşirii bruşte şi de o amploare inimaginabilă într-o economie cît de cît normală a cererii de consum – nu numai a subţiat dramatic piaţa, dar a şi dus la un fel de învîrtire a banilor în circuit închis în sistemul bancar, la o izolare a „economiei monetare" de economia reală. Îndeosebi este vorba de faptul că prăbuşirea cererii de consum şi scumpirea prohibitivă a creditului au făcut ca economia reală să nu prea mai apeleze pentru împrumuturi la bănci, rămase cam fără clienţi. De aici şi anomalia că moneda naţională arată a fi mai bună decît este economia naţională. Ceea ce, evident, nu poate constitui decît un fenomen temporar.

De fapt, leul nu se poate întări şi nici măcar nu poate rămîne stabil în timp ce în economie continuă declinul, în industrie producţia pe stoc nu slăbeşte, iar exporturile nu cresc. Economia reală este cea care, pînă la urmă, îşi spune cuvîntul, amendînd, în raport cu starea ce o caracterizează, şi cursul monedei naţionale. La începutul anului, cursul leului era aproape unanim considerat – inclusiv de către experţii FMI – puternic supraevaluat, dîndu-se, tocmai de aceea, ca sigură şi necesară devalorizarea sa. Ceea ce a şi urmat. În proporţie de două ori. Dar şi preţurile au crescut de două ori. Astfel că, în termeni reali, cursul leului este acum în aceeaşi situaţie ca la începutul anului. Pentru un import plătibil în dolari trebuie acum o sumă dublă în lei, dar costul efectiv este acelaşi în lei ţinînd cont de inflaţie. Pe un export achitat în dolari se poate obţine o sumă dublă de lei, dar încasarea efectivă este aceeaşi ţinînd cont de inflaţie. Şi, deci, dacă atunci, la începutul anului, cursul leului era supraevaluat, la fel este şi acum.

Investiţiile de portofoliu înfrumuseţează leul

Să fim serioşi, dacă devalorizarea leului pe care o reclamă de fapt starea execrabilă a economiei reale nu s-a produs sau încă întîrzie, faptul se datorează, pe de o parte, decuplării economiei monetare de economia reală, iar, pe de altă parte, aportului investiţiilor de portofoliu din străinătate. Acestea ajută leul să arate mai bine decît economia naţională pe care o reprezintă. Numai că investiţiile de portofoliu – adică plasamente pe piaţa de capital în acţiuni ale unor întreprinderi existente – urmăresc nemijlocit profitul, fără implicare în afaceri (cum este cazul investiţiilor directe), fiind deci speculative prin sine şi avînd un caracter volatil. Ca atare, investiţiile străine de portofoliu cu atît mai mult vor accepta doar temporar un leu mai bun decît economia românească, urmînd ca, dacă economia reală nu va da semne de activizare – şi nu prea dă! –, aceste investiţii, aşa cum au venit, se şi vor repezi să părăsească terenul. Şi prăbuşirea leului va curge tot automat, ca şi finanţarea „automată" pe care investiţiile de portofoliu o oferă acum imaginii sale înfrumuseţate.

Banca Naţională subliniază performanţa pe care o reprezintă rezervele valutare de aproape 2 miliarde şi jumătate de dolari, nicicînd cunoscute de România. Este într-adevăr o performanţă. Nu se poate însă miza pe aceste rezerve în susţinerea cursului. Rolul lor este doar de a sta în spatele leului pentru a-i conferi credibilitate. Dar nu susţinere. Pentru că, dacă cineva s-ar apuca să sprijine cursul folosind rezervele valutare, acestea s-ar epuiza văzînd cu ochii, pentru un obiectiv de altfel fără rost. La susţinerea unei monede nu poate contribui decît economia şi performanţele ei. Şi, singur cursul este cel prin care moneda trebuie să se acomodeze stării şi performanţelor din economia reală. De aceea, cel mai bine este să fie lăsat liber. Realmente liber! Este cel mai puţin costisitor.

În situaţia actuală este, de altminteri, mult mai puţin costisitor ca leul să fie lăsat să se devalorizeze – ca o acomodare din timp la economia reală – pentru că, mai tîrziu, aceasta oricum va interveni, dar atunci va putea fi bruscă şi de o mai mare amplitudine. Deci, mai dureroasă.

Un pas în direcţia bună

Acceptarea în curînd a prevederilor punctului 8 din Statutul FMI – care înseamnă trecerea la o mai nerestricţionată convertibilitate a leului – este un pas în direcţia bună. Tocmai pentru că, într-o măsură mai mare decît pînă acum, va cădea în seama cursului – şi nu a restricţiilor de tip administrativ – să rezolve problemele monedei naţionale.

Convertibilitatea leului va rămîne **internă** (leul nu va putea circula pe plan internaţional) şi **de cont curent** (adică nu pentru operaţiuni de capital, gen credite sau investiţii), dar în acest spaţiu – singurul pe care-l permite nivelul economiei naţionale în stadiul actual – accesul la valută se liberalizează (inclusiv pentru persoanele fizice, care nu vor mai trebui să se limiteze la schimbarea echivalentului a numai 500 de dolari anual). Iar de la noile condiţii liberalizate de acces nu se va mai putea da înapoi.

Deci, oscilaţiile cererii şi ofertei pe piaţa valutară, efectele puseurilor inflaţioniste interne şi ale deficitului din contul plăţilor externe vor fi preluate de curs. Şi vor fi preluate într-un mod mai fluid, fără poticneli şi dăunătoare variaţii bruşte. Riscurile ca moneda naţională să fie temporar mai bună decît economia naţională scad. Şi, ca atare, şi cele ale dureroaselor, dar inevitabilelor, acomodări ulterioare de curs la starea de fapt din economia reală.

● SĂPTĂMÎNA POLITICĂ ● SĂPTĂMÎNA POLITICĂ ● SĂPTĂMÎNA POLITICĂ ●

PS pe scurt — Un nou atac împotriva corupţiei

Într-o conferinţă de presă extraordinară organizată miercuri 24 septembrie 1997 la Palatul Cotroceni, preşedintele Emil Constantinescu i-a acuzat pe conducătorii României din perioada 1990–1996 de complicitate la jefuirea statului: *„Vreme de şapte ani, avuţia naţională a României a fost jefuită şi o parte importantă a economiei a fost distrusă"*. Emil Constantinescu a precizat că puterea economică încă aparţine, în bună măsură, unor structuri de interese de tip mafiot. El a prezentat în ce stadiu se află lupta împotriva corupţiei, spunînd că, după schimbarea la vîrf a instituţiilor care luptă împotriva corupţiei şi crimei organizate, urmează restructurarea lor de fond. Consiliul Naţional de Acţiune Împotriva Corupţiei şi Crimei Organizate se va concentra de acum înainte doar asupra acţiunilor care aduc prejudicii securităţii naţionale şi subminează economia ţării.

PS pe scurt — PUNR a rupt legăturile cu Corneliu Vadim Tudor

În urma publicării de către C.V. Tudor, în revista *România Mare*, a unui articol cuprinzînd invective la adresa preşedintelui PUNR, Valeriu Tabără, Biroul Permanent şi Consiliul parlamentar ale PUNR au adoptat un comunicat în care sînt criticate *„limbajul suburban şi incalificabil"*, *„comportamentul public deplasat"* şi *„discursul demagogic vulgar"* de care a dat dovadă senatorul PRM. Acesta l-a acuzat pe Valeriu Tabără, printre altele, că trece de pe stînga pe dreapta şi că doreşte alianţe cu forţe care duc o politică antinaţională. Comunicatul PUNR precizează că atitudinea preşedintelui PRM a dus la denaturarea relaţiilor de colaborare politică şi parlamentară dintre cele două partide şi că PUNR întrerupe de acum orice legătură cu C.V. Tudor.

PS pe scurt — Neînţelegere între miniştrii PD

Victor Babiuc, ministrul Apărării (PD), a declarat pe 27 septembrie agenţiei Mediafax că nu a fost consultat de ministrul de Externe, Adrian Severin (PD), înainte ca acesta să anunţe, în intervenţia sa de la Adunarea generală a ONU, intenţia României de a participa la operaţiunea de menţinere a păcii în Cipru. El a afirmat că nu are cunoştinţă de această declaraţie de intenţie a ministrului de Externe, dar a precizat că nu se poate discuta despre o astfel de participare înainte de a se şti ce implică ea şi cine o finanţează, fără a spune însă dacă armata română ar putea suporta cheltuielile unei astfel de misiuni.

PS pe scurt — Revoluţionarii din PD se revoltă

Biroul de presă al Partidului Democrat a anunţat pe 27 septembrie că Grupul de revoluţionari din Partidul Democrat (condus de Petre Roman) a propus schimbarea din funcţie de Preşedinte al Comisiei Parlamentare de control a aplicării Legii 42/1990 a senatorului Nicolae Dide (Partidul Democrat) şi numirea pentru această funcţie a deputatului Romeo Trifu, luptător în Revoluţia din Decembrie 1989.

ŞERBAN ORESCU

Interviul d-lui Adrian Severin

Nu-i deloc uşor de înţeles ce a determinat pe d-l Adrian Severin, ministrul nostru de Externe, să facă (prin interviul acordat ziarului *Azi*, din 22 septembrie) **cea mai incendiară declaraţie pe care un ministru român în funcţie va fi făcut-o vreodată**.

Întinzîndu-se pe două pagini de ziar, interviul are două părţi. Mai mult de trei sferturi sînt consacrate Partidului democrat; în a doua parte (mai puţin de un sfert), d-l Severin, referindu-se la informaţiile secrete la care afirmă că a avut acces (dar fără a le indica sursa) denunţă o bună parte a *establishmentului* ca fiind agenţi ai serviciilor străine de spionaj. Care servicii? Domnia sa nu spune.

Iată fraza-cheie al cărei tîlc se străduie mulţi să-l găsească (d-l Severin n-a binevoit să-l livreze înainte de a se urca în avion):

„ (...) *faptul că acum sînt la putere mi-a oferit accesul la o serie de date şi documente secrete* (...) *am văzut cu ochii mei probe indiscutabile atestînd că vreo doi-trei directori ai unor cotidiane de mare tiraj sînt agenţi ai unor servicii străine, că vreo doi şefi de partide celebri, şi chiar preţuiţi, sînt şi ei agenţi străini bine finanţaţi din afară, că vreo cîţiva «mari luptători pentru dreptu-rile omului» sînt foşti informatori ai securităţii, că vreo cîţiva «mari combatanţi anticorupţie» au făcut mari matrapazlîcuri şi acum sînt şantajaţi de unii şi de alţii, executînd ordinele şantajiştilor fără crîcnire* (...)" (sublinierile ne aparţin, Ş.O.).

(Avînd în vedere brizanţa pasajului, cititorii ne vor scuza licenţa de a începe analiza cu sfîrşitul interviului şi nu, cum ar fi firesc, cu începutul.)

Cîteva observaţii sînt necesare. Indiferent de insolitul demersului, **„demascarea" unor centre oculte de putere de către d-l Severin (de ele e vorba în esenţă) trebuie salutată**. Degeaba se opintesc oamenii de bine, dacă o bună parte a *establishmentului* politic se află la ordinele unor servicii secrete, probabil ostile ţării sau avînd alte interese. Meritul d-lui Severin ar fi enorm în faţa poporului român şi a istoriei, dacă va dezlănţui o necesară acţiune de ecarisaj moral. Domnia sa are însă şi **datoria morală de a pune pe masă toate cărţile**, şi nu doar cele care îi convin. Discreţia poate ascunde şi o „muşamalizare"; să credem deci că tocmai de teama unei muşamalizări – a ales d-l Severin calea publicităţii, pe care d-l Ion Diaconescu i-o reproşează. Opinia publică vrea să cunoască însă cine sînt infiltraţii şi cine îi dirijează, un prilej de a cunoaşte „anatomia" centrelor oculte de putere pe care H.-R. Patapievici şi alţii le-au identificat de mult în societatea românească. Desigur, ministrul de Externe ştie bine că îşi riscă şi cariera politică, şi reputaţia, dacă acuzaţiile nu sînt urmate de probe făcute publice. Anticipăm, pe de altă parte, presiunile **extraordinare** la care d-l Severin va fi supus, dar şi promisiunile pentru a **nu** da toate cărţile pe faţă. Miza jocului este mare – serviciile secrete româneşti participă la el. D-l Severin a declarat în interviul din *Azi* că **nu** este şantajabil; o ezitare de a merge înainte va fi interpretată în sens contrariu.

Cîteva observaţii critice:

1. D-l Adrian Severin nu se ocupă de infiltrarea **propriului minister** de către serviciile secrete româneşti (chiar dacă ea anulează practic puterile ministrului!). În plus, această categorie de angajaţi (cu epoleţi invizibili) nu ştie niciodată exact în slujba cui lucrează. (Deschizînd poarta, pe ea **intră şi agenţii dubli**!)

2. D-l Severin vrea să folosească punctele pe care le va cîştiga în dovedirea infiltrării lumii politice româneşti într-o problemă personală, afirmînd, de pildă, că, după ce a văzut documentele cu pricina, a priceput de ce îl *„urăsc unii aşa de neînduplecat sau de ce nu înţeleg adevăruri de bun simţ"*. Ce să însemne acest limbaj sibilinic? Cîteva alineate de text mai înainte, d-l Severin combătuse raportul d-lui Valerian Stan; pusă sub semnul întrebării în acest raport este, după cum se ştie, şi legalitatea deţinerii de către d-l Adrian Severin a unei anumite locuinţe din fondul de stat, cu o chirie redusă. Iată **un „melanj" care dăunează poziţiei de acuzator în grava problemă a infiltrării vieţii publice**. D-l Severin nu separă interesele personale de cele publice! Puterea sa de convingere în domeniul celor publice are deci îndeajuns de suferit.

3. În virtutea cărei logici vorbeşte d-l Severin în interviul său de o „înfrăţire" (!!!) între Alianţa Civică şi Partidul România Mare, al d-lui Vadim Tudor? Ambele au protestat, e drept, împotriva demiterii d-lui Valerian Stan, dar este aceasta de ajuns? Atunci, şi eu, semnatarul acestor rînduri, m-am „înfrăţit" cu d-l C.V. Tudor, pentru că şi dînsul a combătut, în felul său, desigur, pe fostul director al Serviciului Român de Informaţii! Cu aceasta trecem la acea parte din interviul d-lui Severin din ziarul *Azi* consacrată Partidului Democrat al cărui vicepreşedinte domnia sa este. Sub acest raport, interviul e un nou atac, dar foarte dur, la adresa d-lui Petre Roman, în interval de două luni, după aşa-numitul „document Babiuc" din iulie. *„În Partidul Democrat nu se mai construiesc piedestale pentru idoli"*, titrează ziarul *Azi* cu litere de-o şchioapă. *„Partidul Democrat* – afirmă d-l Severin – *nu poate fi o garnitură în jurul unui om-remorcă, menit a aduce în Parlament şi eventual la guvernare, prin poarta din dos, o ceată de neputincioşi, de leneşi sau de lichele."* Abia s-a încheiat Convenţia Naţională de la Iaşi, cu alegerea d-lui Roman ca preşedinte fără contracandidat, şi d-l Severin cere să fie aleşi în frunte *„conducători care pot garanta partidului cel puţin 20% din voturi"*, adică alţii decît cei din prezent.

Cît de mare e îngrijorarea d-lui Severin pentru viitorul partidului său rezultă din mai multe propuneri la fel de nerealiste toate: 1. PD să încheie, de pe acum, un pact electoral cu CDR pentru alegerile viitoare (în anul 2000); 2. repartizarea locurilor în guvern etc., după capacitate (ca şi cum ea s-ar lăsa măsurată) şi 3. constituirea unei Uniuni a Democraţilor pentru România grupînd, indiferent de apartenenţa la un partid, competenţele şi spiritele moderne – ca şi cum racolarea lor ar fi atît de simplă. **Să fie această ultimă propunere o ameninţare voalată** (cu înfiinţarea unui nou partid avînd pe d-l Severin preşedinte), pentru a impune schimbarea conducerii actuale a Partidului Democrat?

Fapt e că, prin interviul din 22 septembrie, d-l Severin a aruncat mai multe pietre în curtea proprie şi în curţile vecinilor. Că ele vor aduce o anumită dinamică în viaţa publică e neîndoios!

N.C. MUNTEANU

Revoluţia ca un ciolan

„Revoluţionarii" cu patalama de la primărie sînt cea mai nerusinată impostură postdecembristă. Trecem peste faptul că nu se prea ştie cîtă revoluţie a fost în decembrie 1989 şi e puţin probabil că într-o bună zi vom avea vreo „dovadă" că a fost una, trecem şi peste faptul că nici unul dintre cei care au ieşit atunci în stradă, unii riscîndu-şi viaţa şi chiar cu preţul vieţii, n-au ştiut şi că sînt revoluţionari sau că tocmai fac o revoluţie. Însă dacă România ar fi avut atîţia revoluţionari, cîţi sînt astăzi înregistraţi oficial şi atît de organizaţi, cum sînt astăzi, atunci regimul Ceauşescu ar fi trebuit să cadă cu mult înainte de decembrie '89.

Ticăloşia e cu atît mai mare, cu cît un gest necesar de preţuire a celor care şi-au riscat viaţa atunci, de reparaţii morale pentru răniţi sau pentru urmaşii celor decedaţi a devenit o sursă de cîştig nemuncit, de care a profitat şi profită o lume dintre cele mai pestriţe. Asociaţiile de revoluţionari au apărut ca ciupercile după ploaie, inclusiv în localităţile unde s-a tras vag sau nu s-a tras deloc, „revoluţia" fiind doar admirată la televizor. Au apărut şi rivalităţile între revoluţionari şi între asociaţii, minate sau momite de forţe politice mai mult sau mai puţin obscure. Miza a fost ciolanul revoluţiei, devenit în decurs de cîţiva ani o pulpă cu carne multă, la care s-au repezit să-şi ia bucăţica cea mai bună oameni care au fost cu adevărat în stradă, e drept, unii numai ca martori, dar şi fel de fel de impostori, dar şi militari, dar şi poliţişti, dar şi politicieni de tip nou şi, cine ştie, poate şi securişti, mai mult sau mai puţin tupilaţi în tufele democraţiei.

Certificatul de revoluţionar a devenit un document căutat, nici un preţ nu era socotit prea mare şi pentru el s-au oferit şi s-au primit bani mulţi. Explicabil, un certificat de revoluţionar înseamnă scutiri de impozite, terenuri oferite gratuit, spaţii comerciale. „Revoluţionarii" au devenit „revoluţionari de profesie", au pus mîna pe sedii, unele foarte luxoase, unde numai Dumnezeu ştie ce mai fac, de vreme ce le cam lipseşte obiectul muncii, şi îşi administrează privilegiile la care ţin cu dinţii şi pe care le-au sporit în decursul timpului. S-au constituit în grupuri de presiune, inclusiv în Parlament, faimoasa *Lege 42* a fost de mai multe ori modificată, revoluţionarii au fost împărţiţi pe căprării, unele de-a dreptul aberante. Morţii au fost uitaţi, răniţii, orfanii şi urmaşii, abandonaţi, profitorii şi impostorii au prosperat şi prosperă. Au intrat în politică, au devenit oameni cu gust şi cu necesităţi dintre cele mai ciudate. Terenurile cele mai căutate, reclamate cu impertinenţă, obţinute cu ameninţarea sau cu şpaga, fiind la Snagov, Mogoşoaia, pe litoral, în staţiuni montane.

Cei care au pus mîna pe putere în decembrie '89 au consimţit şi consfinţit la privilegii. Normal, vremurile erau tulburi, contestările se ţineau lanţ, aveau nevoie de legitimitate, trebuiau acceptaţi, fie şi prin interpuşi, ca participanţi la revoluţie, ba chiar făuritori de revoluţie. Că răsplata avea ca model exact privilegiile ilegaliştilor şi pe cele ale nomenclaturiştilor comunismului, împotriva cărora chipurile se ridicaseră, iată un fapt care nu le-a dat prea multă bătaie de cap revoluţionarilor de profesie.

Proiectul de lege pentru modificarea controversatei *Legi 42*, prin care Guvernul Ciorbea îşi propune să rezeze scurt aceste privilegii şi să facă lumină într-un domeniu în care au înflorit afaceri dintre cele mai nerusinate, trebuie să separe grîul de neghina profitorilor. În cauză, desigur, nu sînt cei care au avut de suferit, răniţii, urmaşii celor care au pierit în decembrie. În cauză nu sînt decît hoitarii revoluţiei. Prea mulţi. Şi prea nerusinaţi.

SĂPTĂMÎNA POLITICĂ

PS pe scurt — Emil Constantinescu în Belgia şi Luxemburg

Preşedintele României, Emil Constantinescu, vizitează între 29 septembrie şi 1 octombrie Regatul Belgiei şi Marele Ducat al Luxemburgului. Pe 29 septembrie el s-a întîlnit cu preşedintele senatului belgian, Frank Swaelen, cu primul ministru al Belgiei, Jean-Luc Dehaene, şi cu preşedintele Comisiei Europene, Jacques Santer. Universitatea din Liège i-a acordat în aceeaşi zi titlul de Doctor Honoris Causa. Pe 30 septembrie, cînd va vizita Luxemburgul, preşedintele României va avea întrevederi cu Alteţa Sa Regală Marele Duce Jean, cu preşedintele Camerei Deputaţilor, Jean Spaultz, şi cu primul ministru al marelui Ducat al Luxemburgului, Jean-Claude Junker. Pe 1 octombrie Emil Constantinescu se va întîlni la Bruxelles cu secretarul general al Uniunii Europei Occidentale, Jose Cutileiro, şi cu preşedintele Parlamentului European, Gil Robles Delgado.

PS pe scurt — Hrebenciuc în vizor

Şeful Corpului de Control al primului ministru, Titu Duţă, şi adjunctul acestuia Gheorghe Mocuţa au anunţat sîmbătă 27 septembrie că redeschid dosarele vînzării flotei Petromin şi cele ale afacerilor cu importul şi exportul de petrol. Unul dintre dosarele la care Corpul de Control al primului ministru lucrează îl are ca figură centrală pe fostul secretar general al guvernului Văcăroiu, Viorel Hrebenciuc. În timp ce deţinea această funcţie Viorel Hrebenciuc a semnat un act adiţional la un contract de sponsorizare a Secretariatului General al Guvernului de către Bancorex, pentru tipărirea în Franţa a unui album de fotografii despre România. Corpul de Control a cerut Băncii Naţionale să facă o verificare la Bancorex pentru a se constata dacă în acest caz a fost sau nu respectată legea sponsorizării.

ACCENTE

MARIUS BÂZU

Adio, dar rămîn cu tine

Actuala opoziţie e în criză! Această afirmaţie poate părea paradoxală într-un moment în care se prefigurează, oarecum, apariţia unei coaliţii PDSR-PRM-PSM-PUNR. Şi totuşi, acest act este expresia unei acutizări a crizei în care se află cea mai mare parte a actualei opoziţii, şi în primul rînd PDSR. Chiar formula de lansare o arată. De fapt, iniţial, în combinaţie au intrat doar conducerile PRM şi PSM, în timp ce PUNR a fost reprezentat de „disidentul" Gheorghe Funar. A fost nevoie şi de domnia sa, pentru că altfel alianţa ar fi cuprins doar două partide, dintre care unul neparlamentar. Ulterior, s-a încercat şi atragerea PDSR, dar acest lucru a dus la adîncirea faliilor din tabăra opoziţiei, alianţa celor patru devenind improbabilă. Să presupunem că, totuşi, această alianţă se va face şi să vedem care ar putea fi efectele pentru fiecare din partidele participante.

Singurul dintre parteneri care a crescut în ultima vreme în sondaje este **PRM**. Încă de acum doi ani, fiind încă la guvernare, C.V. Tudor a pozat în „cavaler singuratic al dreptăţii" şi a folosit un limbaj dur faţă de linia politică promovată de PDSR şi de Ion Iliescu. Urmarea a fost că PRM a reuşit să pătrundă **singur** în Parlament. Faptul că acum îşi propune să conducă singur o alianţă a opoziţiei arată că C.V. Tudor nu a simţit că PRM poate atinge maximum 8–10%, cu condiţia să fie **singur**, deoarece se bizuie pe un electorat extrem de exclusivist. E ciudat că liderul PRM nu şi-a adus aminte de păţania celor două partide (democratice, cu doctrine total opuse celei a PRM, desigur), care s-au unit înaintea alegerilor din 1996 sub semnul „calului cu mărul în gură". Urmarea a fost că atît PAC, cît şi PL '93 şi-au dezamăgit propriul electorat (de peste 5%, pentru fiecare partid), alianţa eşuînd lamentabil sub pragul electoral de 3%.

PDSR este în mare pierdere de viteză. Desprinderea grupului Meleşcanu a fost lovitura de graţie, la care s-au adăugat tentativele mai mult sau mai puţin voalate ale lui Adrian Năstase de a-l împinge pe o linie moartă pe Ion Iliescu. E adevărat, Adrian Năstase trebuie înţeles. Nu-şi mai poate permite să aştepte prea mult ca Ion Iliescu să-i ofere succesiunea la conducere, pentru că s-ar putea ca în curînd să nu mai aibă ce prelua. Totuşi, Adrian Năstase nu poate, încă, să atace direct. Deocamdată, apar propuneri ale unor organizaţii judeţene privind desemnarea unui preşedinte de onoare. Oricum, se vede încă o dată cît dreptate avea Seniorul Corneliu Coposu, care prevestea că, după pierderea puterii, „partidul clientelar" PDSR se va destrăma. De fapt, Ion Iliescu ar vrea să **conducă** o alianţă „a stîngii", cu PRM şi PUNR, dar fără C.V. Tudor şi Gh. Funar. Ceea ce este aproape imposibil, pentru că PRM = C.V. Tudor, iar PUNR nu se uită spre PDSR. Pe de altă parte, C.V. Tudor nu-l acceptă pe Ion Iliescu ca lider al opoziţiei (şi nu este singurul din această zonă care gîndeşte aşa), astfel încît o aliere a PRM cu PDSR ar fi posibilă doar cu un alt preşedinte al PDSR, ceea ce ar putea fi un nou motiv de rupere a acestui partid.

PSM, care, înaintea alegerilor din '96, s-a delimitat de PDSR prea tîrziu şi mai puţin convingător decît PRM, nu a reuşit să intre în Parlament. E drept, a avut şi balastul numit Adrian Păunescu, care a enervat întreaga ţară cu campania sa „cenaclizată". Oricum, cu Ilie Verdeţ în frunte, acestui partid nu i se pot prevesti „victorii multe". PSM se află acum în situaţia de a accepta orice combinaţie, doar, doar, va ieşi ceva.

În fine, **PUNR**, aflat şi el în cădere după noiembrie '96, a avut totuşi puterea să-şi schimbe conducerea şi să adopte o linie mai moderată (ceea ce, faţă de excesele lui Gheorghe Funar, nici nu era greu!). Acum Valeriu Tabără se află în faţa unei situaţii dificile: dacă intră în această alianţă, înseamnă că este la remorca lui Gheorghe Funar, cu toate consecinţele de rigoare privind imaginea PUNR, pe care tocmai încearcă să o îmbunătăţească. Dacă nu intră, trebuie să acţioneze dur contra lui Gheorghe Funar, care a dat dovadă de indisciplină crasă pe linie de partid, ceea ce ar putea duce la „ruperea" organizaţiei clujene a PUNR. Deocamdată, Valeriu Tabără a ales calea ignorării exceselor lui Gheorghe Funar, însoţită de o respingere fermă a lui C.V. Tudor (dar nu şi a restului PRM, deşi, în mod evident, restul tinde spre zero) şi de declaraţii de sprijin al actualei puteri, în eventualitatea retragerii UDMR din guvern.

Să vedem acum ce semnal dau electoratului aceste partide prin alianţa preconizată. La prima vedere, unul pozitiv: „stînga" se uneşte (de fapt, dintre toţi partenerii, singurul partid „de stînga" este PSM). Dacă, însă, facem un mic efort de memorie, ne aducem aminte de modul lamentabil în care **şi-au spus adio** membrii *patrulaterului roşu*: cu acuzaţii reciproce, insulte şi atacuri în campania electorală. În plus, noua alianţă va veni, desigur, cu un program de guvernare alternativ. Or, atunci, oricine îi poate întreba: păi, n-aţi fost patru ani la putere? Unde aţi dus ţara? Chiar ne credeţi proşti? Ce alternativă credibilă mai puteţi oferi? Aţi condus patru (ba chiar şapte) ani şi acum v-aţi pierdut răbdarea în opoziţie după numai zece luni? De fapt, tocmai pentru a nu fi atît de evident că este o refacere a „patrulaterului roşu", PDSR preconizează ca în alianţă să intre şi **formaţiuni civice**. Care anume? Se ştiu ele, şi vor apărea la momentul oportun. Ne amintim, desigur, de organizaţiile apolitice pentru apărarea drepturilor omului, apărute peste noapte (avînd printre membri chiar pedeseriştii) şi care doreau să aibă observatori la alegerile din '96. Aţi mai auzit ceva despre ele de atunci? Ideea de alianţă în care să intre atît partide politice, cît şi formaţiuni civice e clar de unde le-a venit! Asta-i păcatul unora: n-au idei originale. Ei pot doar să dubleze iniţiativele altora... punînd semnul minus în faţă!

Din această succintă analiză se vede că singurul care ar putea obţine un cîştig din alianţă este partidul neparlamentar, PSM. PDSR s-ar putea rupe din nou, iar în faţa PUNR apar probleme insurmontabile. Cît despre PRM, el va fi marele perdant al acestei combinaţii. Cred că îşi va pierde cota de popularitate atinsă cu atîta trudă. Dar în politică orice pas greşit se plăteşte.

DREPT LA REPLICĂ

IOAN DURNESCU

Apel la competenţă

Nu sînt nici secretar de stat, nici profesor de sport, ci doar un asistent social îngrijorat de confuzia şi lipsa de perspectivă a celor care sînt chemaţi să decidă şi să acţioneze în domeniul copilului cu dizabilităţi. Precizez că îngrijorarea mea nu se datorează numai parcurgerii articolului Dianei Turconi, "Şcolile speciale: un cerc închis al handicapului", publicat în nr. 34/97 al revistei "22", ci şi audierii mai multor conferinţe şi luări de cuvînt pe tema protecţiei copilului.

Textul pe care vi-l propun se vrea o sumară recapitulare a ceea ce ar trebui să se numească intervenţie în cazul copilului în nevoie – în speţă **a copilului cu dizabilităţi sau cu dificultăţi de învăţare**.

La nivel organizaţional, macrosocial, aceasta ar trebui să se conducă după o politică socială clară. Ce înseamnă de fapt o politică socială? Înseamnă elaborarea şi aplicarea unui ansamblu de măsuri concrete ce vizează o anumită populaţie ţintă cu scopul explicit de a îmbunătăţi situaţia acesteia. O etapă necesară premergătoare elaborării acestei politici este *analiza necesităţilor* pentru fundamentarea factuală şi ştiinţifică a demersului viitor.

Principalul factor ce blochează sistematic realizarea unei strategii guvernamentale este pulverizarea problematicii copilului între mai multe instituţii guvernamentale: Ministerul Muncii şi Protecţiei Sociale, Ministerul Educaţiei, Ministerul Sănătăţii, Secretariatul de Stat pentru Handicapaţi şi Departamentul pentru Protecţia Copiilor. Între aceste instituţii se poate vorbi cu greu despre o cooperare reală care să conducă la aplicarea unei strategii globale şi la depăşirea intereselor parohiale. Aşa se explică răspunsul domnului Cristian Tăbăcaru din articolul amintit: *„Dacă ministrul, supărat de imixtiunea mea, îmi va bloca de fiecare dată propunerile, îi zidim acolo definitiv pe aceşti copii şi pe toţi cei în situaţia lor"*. Prin *Hotărîrea de Guvern 972/1995* a fost adoptat Planul Naţional de Acţiune în Favoarea Copilului, care însă nu este decît o declaraţie de principii şi de direcţii fundamentale, şi nu o politică propriu-zisă de acţiune. El nu a adus o regîndire pragmatică, la toate nivelurile, a politicii faţă de copii.

Trec peste aspectul de suprastructură organizaţională pentru a aborda în cîteva cuvinte metodologia de lucru cu această categorie a copiilor instituţionalizaţi, pornind de la afirmaţia domnului Ion Iacob, director coordonator la Secretariatul de Stat pentru Handicapaţi: *„Această cuplare de handicapuri este cu totul nepotrivită şi chiar contraindicată, fiecare tip de afecţiune necesită un tratament de recuperare specific."* Opinia mea este că, de cele mai multe ori *„această cuplare de handicapuri"* este utilă actului de asistare şi recuperare socială a subiecţilor în cauză. Să dau un singur exemplu:

În lumea dezvoltată au fost experimentate multiple forme alternative de instituţionalizare (*in ultimo ratio*) la sistemul clasic. Una dintre acestea este şi comunitatea (socio-şcolară), formată din copii de diferite vîrste, între cinci şi optsprezece ani. Principiul prioritar este ca această comunitate să primească copii cu o mare diversitate de handicapuri şi deficienţe, deoarece numai astfel se poate ilustra totalitatea posibilităţilor umane, în timp ce reunirea unor copii cu probleme identice va duce inevitabil la accentuarea handicapurilor, estompînd problemele personale. Cadrele angajate vor lucra cu o anumită categorie de persoane, şi nu cu persoane. Copiii pot fi astfel confruntaţi cu multiplicarea propriei probleme, simţindu-se prinşi în capcana dificultăţilor sale. Asocierea copilului cu sindrom Down cu cel care suferă de un handicap fizic este mai mult decît dorită. Primul dispune de o deosebită capacitate de empatie şi de dragoste de care copilul cu deficienţe fizice are atîta nevoie.

O prioritate pe care ne-o dorim transformată în acţiuni practice este de a transforma instituţiile pentru copii în aşezăminte familiale, care să pregătească copilul în devenirea sa ca adult responsabil, prin: formarea unor grupe eterogene de 5–7 copii cu dificultăţi şi încredinţarea lor spre îngrijire unei „familii sociale" – *in loco parentis*; implicarea copiilor în procesul de luare a deciziilor ca într-o familie naturală; încurajarea legăturilor cu „lumea exterioară" – prieteni, şcoala de cartier etc.; atragerea copilului în activităţi de tip familial – pregătirea hranei, curăţenia, mici reparaţii etc. Toate aceste aspecte trebuie să concure la pregătirea minorului ca persoană independentă şi nu înseamnă întotdeauna bani, ci, mai ales, profesionalism. Oare nu cumva ne-am obişnuit să ne ascundem în spatele acestui argument – al lipsei banilor – fără ca măcar să ştim ce am face dacă i-am avea?

(Acest drept la replică se referă la articolul Dianei Turconi: "Şcolile speciale: un cerc închis al handicapului", din numărul 34/97 al revistei "22".)

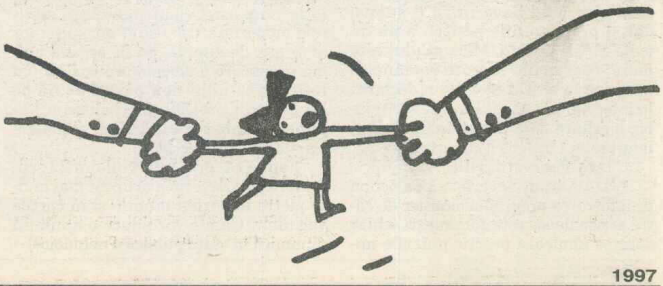

GABRIEL ANDREESCU

„Lupta domnului George Pruteanu“

Înaintea încheierii sesiunii parlamentare, în iunie acest an, am solicitat domnului George Pruteanu o întîlnire. Senatorii PNŢCD din Comisia pe care domnia sa o conduce, tocmai urmau să dea o declaraţie de protest, faţă de completările şi amendamentele la *Legea învăţămîntului nr. 84/1995*, ce priveau educaţia în limba minorităţilor naţionale, adoptate de Guvernul României sub forma unei ordonanţe de urgenţă. Anterior, domnul Pruteanu se distinsese prin lupta sa pentru ceea ce considera a fi „apărarea limbii române“ de noile reglementări. O făceam, desigur, considerînd că aveam ceva semnificativ să-i spun pe tema în care se pronunţa.

Domnul Pruteanu m-a primit cu amabilitate, discuţia noastră durînd cam o oră şi jumătate, mai mult decît timpul ce fusese iniţial stabilit. Am ridicat chestiunea ordonanţelor de urgenţă, a semnificaţiei lor, a necesităţii întîmpinării noului an şcolar cu lucrurile stabilite. Am vorbit despre legislaţia românească în domeniu, anterioară lui 1989, despre tradiţia utilizării limbii maghiare în Transilvania. Am ajuns, firesc, la raţiunile statului modern, la legislaţia şi modelele internaţionale, la sensul unor concepte politico-juridice, toate acestea fiind un cadru indispensabil pentru înţelegerea drepturilor lingvistice ale unei minorităţi. Domnul Pruteanu a avut chiar amabilitatea de a se arăta interesat de materialele pe care i le adusesem. Ce se putea cere mai mult?

Era limpede că plecam de la motivaţii şi de la raţiuni diferite. A fost limpede după aceea că observaţiile ori explicaţiile mele nu au avut în nici un fel capacitatea de a influenţa opţiunile domnului senator. George Pruteanu a urmat mai departe campania sa împotriva Ordonanţei de urgenţă şi a reluat-o acum, cu ocazia noii sesiuni parlamentare. Domnia sa a fost susţinut nu numai de extremiştii tradiţionali, dar şi de oameni care o făceau cu deplină bună-credinţă. Am citit astfel două tablete ale lui Alex. Ştefănescu în *România liberă* – critice la adresa *„absurdelor pretenţii ale UDMR“*. Urmăresc cu multă simpatie luările de poziţie ale domnului Alex. Ştefănescu, aşa că intervenţiile sale m-au făcut să mă simt derutat o dată în plus. Iată de ce aş dori să reiau tema dezbătută cu domnul George Pruteanu şi să mă ocup de cîteva dintre „tezele“ pe care domnia sa şi susţinătorii le apără cu atîta convingere.

Una dintre tezele folosite a fost necesitatea apărării „limbii statului“, adică a limbii oficiale. Trebuie să remarc că „limba oficială“ nu este altceva decît „limba autorităţilor publice“. Cu alte cuvinte, dacă vrei să „aperi limba oficială“, atunci trebuie să ai grijă ca funcţionarii publici să o folosească corespunzător. Desigur, domnul Pruteanu luptă pentru apărarea limbii oficiale. O face în apreciatele sale emisiuni TV, cînd tratează cu precizie şi umor siluirea limbii române de către reprezentanţii diferitelor autorităţi. Faptul că, acolo unde se află peste 20% dintre membrii unei minorităţi, angajaţii care fac interfaţa cu publicul trebuie să vorbească şi limba minorităţii, iarăşi nu are legătură cu „lupta domnului Pruteanu“. Această condiţie – care a creat scandal la Tîrgu Mureş cînd a fost să fie pusă în aplicare – nu înseamnă să ceri angajaţilor în cauză să vorbească mai prost limba română.

O altă temere a luptătorilor împotriva ordonanţelor de urgenţă ar fi ca nu cumva minoritarii să fie dezavantajaţi în activitatea lor profesională. Trebuie remarcat că o astfel de idee este pînă la un punct valabilă. A proteja cetăţenii de eventuale dezavantaje constituie una din datoriile nobile ale statului. Lucrul acesta se obţine prin asigurarea pentru toţi minoritarii a susţinerii orelor de limbă română cu învăţători/profesori cît mai bine pregătiţi. Cred că domnul Pruteanu ar face într-adevăr bine dacă ar milita ca acele cadre didactice care predau româna, la şcolile unde se învaţă în altă limbă, să aibă o cunoaştere înaltă a materiei lor. Asta nu înseamnă să obligi la desfăşurarea întregii educaţii în limba oficială.

Dar domnul Pruteanu se gîndeşte de fapt la mai mult şi mi-a şi explicat. La obligarea unei educaţii în limba oficială şi pentru cei a căror limbă maternă este diferită, nu numai, sau nu numai atît pentru ca aceştia să nu fie defavorizaţi, ci întrucît **„aceasta este limba statului român“**. Aşa cum am spus, limba statului înseamnă „limba oficială“, adică limba autorităţilor publice. Aceasta este „româna“, pentru că statul este român. Dar presupoziţia că statul român are obligaţii „ontologice“ faţă de limba română constituie o viziune valabilă în altă epocă sau, oricum, una anti-liberală. Statul reprezintă mulţimea instituţiilor **care servesc cetăţeanul**. Cetăţenii trebuie serviţi şi dacă sînt români şi dacă sînt maghiari, germani, romi, ucraineni etc.

Limba oficială este limba autorităţilor publice • Statul reprezintă mulţimea instituţiilor care servesc cetăţeanul • Identitatea maghiară s-a definit mai ales prin negaţie • A iubi limba română contra românilor

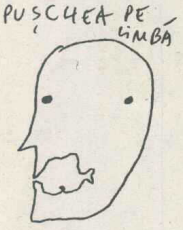

În ceea ce priveşte pericolul ca limba română să dispară *„din cîteva judeţe din centrul ţării“*, trebuie remarcat că limba română „nu există în judeţe“, ci numai în mintea şi pe limba unor vorbitori care o folosesc. Limba română poate fi vorbită foarte bine la Paris sau Calcutta, la fel de bine cum engleza „trăieşte“ chiar pe Calea Victoriei, dacă cineva te opreşte spunîndu-ţi: *„how do you do?“*.

Domnul Pruteanu ar dori însă să apere ceva ce este mai mult decît cunoaşterea limbii române de către minoritari: **chiar limba română în sine**. Acest obiectiv este, fără îndoială, nobil. Spre deosebire de alţi politicieni care afirmă acelaşi lucru demagogic, domnul Pruteanu o susţine constant prin activitatea sa culturală. Domnia sa trebuie să înţeleagă, totuşi, că obiectivul ales nu are în vedere obligarea celor care folosesc o altă limbă maternă să gîndească şi să vorbească în limba română. Ci, iarăşi spun, prin oferirea unor condiţii optime pentru promovarea limbii române pentru români şi pentru românofoni. Dacă lupta domnului Pruteanu are vreun sens, acest lucru se întîmplă pentru că limba română este limba maternă a unor oameni. Adică, este limba unor oameni care se simt confortabil în limba română; care-şi exprimă sentimentele şi raţionamentele în limba română. Care visează în limba română. Faptul nu împiedică pe români să fie în acelaşi timp francofoni, anglofoni etc., aşa cum nu exclude să vedem maghiari, italieni ori albanezi românofoni. Domnul Pruteanu ar trebui să simtă toată importanţa cuvîntului „limbă maternă“. În acest caz, ar şi respecta-o. A gîndi că un cetăţean care nu este român trebuie să suporte „inconvenientul“ faptului că se află în România (şi nu în Ungaria) constituie un semn de insensibilitate. Este şi periculos.

Dar domnul Pruteanu nu merge pînă acolo (am amintit-o pentru că alţii o gîndesc). Domnia sa spune: fiecare poate să vorbească limba sa maternă în viaţa privată. În rest, în statul român stăpîneşte limba română.

Amintesc, din nou, că ideea corespunde unei înţelegeri cu totul depăşite a statului. Mi-a fost dat, în perioada de după noiembrie 1996, să aud maghiari declarînd: *„Uite, m-am trezit apărînd România (într-o discuţie, în străinătate). Pînă acum identitatea noastră (a maghiarilor) s-a definit mai ales prin negaţie (nu sînt român). Dar acum, ceva s-a schimbat“*.

O astfel de schimbare absolut fundamentală în psihologia **unei părţi însemnate de cetăţeni români** poate constitui o evoluţie esenţială pentru natura statului român. Căpătarea sentimentului de apartenenţă e firească, de vreme ce, în ţara de cetăţenie, îţi trăieşti viaţa simţind că îţi este respectată, iar statul de care depinzi funcţionează pentru tine, nu tu trăieşti pentru el. Aici stă explicaţia profundă, pentru faptul că românii, polonezii, grecii, italienii, care ajung să trăiască în Statele Unite se declară **cu mîndrie** americani.

Faptul că problema maghiarilor din România are o influenţă considerabilă asupra naturii statului român, **şi, prin consecinţă, asupra românilor**, este unul dintre lucrurile cele mai importante la care domnul Pruteanu ar merita să reflecteze.

Dacă domnul Pruteanu luptă împotriva „acestui tip de stat“, care serveşte cetăţenii în mod egal, indiferent de naţionalitate, şi care nu face un scop din negarea unor drepturi ale minoritarilor, pe care aceştia le doresc, eu cred că greşeşte fundamental, ca om politic şi ca om, pur şi simplu. Domnia sa greşeşte şi intelectual. Întreaga raţionare care stă în spatele opţiunilor domnului Pruteanu are prea puţină legătură şi cu dezbaterea contemporană asupra sensului statului şi naţiunii moderne, şi cu tendinţele politice dominante din societăţile din a căror comunitate am afirmat că dorim să facem parte. Logica acestei comunităţi merge în direcţia punerii în valoare a dimensiunilor locale, regionale, a specificităţilor culturale. Chiar în Bretania – Franţa distingîndu-se în istorie prin ideologia statului naţional – autorităţile locale pun acum inscripţii în limba bretonă. Iar cu cîteva săptămîni înainte s-a votat devoluţia Scoţiei, fără ca asta să ducă la dispariţia Marii Britanii.

Succesul integrării politice a comunităţii maghiare, după noiembrie 1996, a fost primit cu admiraţie de comunitatea internaţională. Dacă cineva se mai îndoia, a putut-o vedea în aceste luni: în fruntea comentariilor pozitive privind evoluţiile din România (relativ la îndeplinirea condiţiilor de integrare etc.) stătea schimbarea relaţiei majoritate-minoritate.

Şi în ciuda acestei evidenţe, domnul Pruteanu se împotriveşte noilor reglementări cerute de UDMR şi acceptate de guvernul Ciorbea, privind utilizarea limbii materne (în educaţie, administraţie etc.), **care readuc drepturile minorităţilor naţionale din România la nivelul de care au beneficiat, tradiţional**. Din discuţia pe care am avut-o cu domnul Pruteanu am realizat că nu a avut interesul, sau dispoziţia, de a aprofunda subiectul drepturilor şi libertăţilor grupurilor minoritare, asupra cărora este chemat să decidă. Dar din aceeaşi discuţie m-am convins încă o dată că domnul Pruteanu este un om deosebit de inteligent. De aceea sînt convins că domnia sa percepe foarte bine că limitările pe care le solicită, asupra educaţiei în limba maternă a minoritarilor, au un efect insesizabil asupra destinului limbii române. Viitorul limbii române depinde de reformarea educaţională şi culturală. Dacă domnul Pruteanu şi-ar extinde lupta sa, astfel încît oamenii din ţara asta să cucerească o gîndire imaginativă, precisă, bogată, deschisă – ceea ce, desigur, cere o limbă română pe măsură – atunci am avea să-i fim recunoscători cu toţii, şi majoritarii şi minoritarii.

Sau poate totuşi domnul Pruteanu va purta mai departe steagul intens roşu-galben-albastru împotriva reglementărilor cerute de minoritatea maghiară şi, în urma eforturilor sale, adăugate eforturilor PDSR, PUNR, PRM (cu alte motivaţii, în alt stil şi de altă natură), Parlamentul va refuza ceea ce liderii politici au acceptat la începutul guvernării. Desigur, România poate să trăiască fără UDMR, poate să existe fără NATO şi UE, poate să reziste fără ca să răspundă cerinţelor puternicei comunităţi maghiare din România. Pe acest obiectiv, domnul Pruteanu va face, cu succes, carieră politică. De cînd a început „lupta sa“, prezenţa în dezbaterile publice şi, probabil, audienţa faţă de o parte din alegători a crescut. Am încercat să explic însă cum, urmînd o astfel de direcţie, cariera politică a domnului Pruteanu devine contrară carierei sale ca intelectual şi umanist şi, nu în mai mică măsură, carierei pe care o fac în lume, românii.

A iubi limba română **contra** românilor, iată un lucru pe care nu pot să-l înţeleg.

P.S. Am terminat acest articol – a cărui nuanţă simpatetică cititorul o va fi perceput, desigur – cu o zi înaintea şedinţei în care d-l Pruteanu a violat regulamentul Comisiei pe care o conduce – el, care invocase patetic respectul regulilor – repunînd în discuţie un articol al *Ordonanţei de Urgenţă nr. 36*, deja adoptat, şi coalizîndu-se cu membrii PDSR, PUNR, PRM împotriva coaliţiei din care face parte. În acest fel, d-l Pruteanu devine încă un caz de eşec lamentabil al unui intelectual care a intrat în politică.

ION DIACONESCU

„Am fost condamnaţi să guvernăm“

– Interviu realizat de RODICA PALADE –

Viaţa CDR la ora actuală

Domnule preşedinte Ion Diaconescu, se dovedeşte că este complicat să ţii în mînă nu numai o alianţă cum este CDR-ul, o coaliţie ca cea aflată la guvernare, dar chiar un partid, ca cel pe care îl conduceţi. Să le luăm pe rînd. Mai întîi, ce este CDR la ora actuală? Cum s-a rezolvat cazul Cerveni?

De la început trebuie să precizăm o caracteristică a vieţii politice. Cînd eşti în opoziţie, viaţa organizaţiei respective, a partidului, se consumă la sediul partidului. Acolo e toată lupta, toată agitaţia. În momentul cînd ajungi la putere, activitatea în întregime se mută la Guvern sau la Parlament, întrucît atribuţia principală a respectivului partid este aceea de a administra ţara. Eu însumi sînt şi preşedintele PNŢCD, al Convenţiei şi preşedintele Camerei Deputaţilor. Practic, majoritatea timpului stau la Camera Deputaţilor. Aici mă caută cea mai multă lume, dar sigur că sînt căutat şi pentru probleme de partid. Cei care mă caută în probleme legate de partid sînt ei înşişi miniştri ori deputaţi care lucrează, aproape de mine, şi n-are nici un rost să plecăm de aici ca să stăm de vorbă la partid. Aceeaşi poveste este şi cu Convenţia. În timp ce eram în opoziţie, ne întîlneam la sediul Convenţiei aproape săptămînal. Acum, dintre liderii partidelor sau formaţiunilor membre ale Convenţiei, puţini sînt cei care nu se găsesc printre structurile oficiale, Guvern sau Parlament. În consecinţă, activitatea în cadrul Convenţiei a avut de suferit. Ea este suplinită însă prin activitatea desfăşurată în aceste foruri ale ţării şi, practic, n-am mai avut răgazul să avem şedinţe obişnuite, conform regulilor vechi. În rest, mi-aţi pomenit de „cazul Cerveni“. Cazuri din acestea apar frecvent şi, din punctul meu de vedere, nu este un „caz“. Domnul Cerveni are libertate oricînd să-şi facă fel de fel de alianţe, fel de fel de structuri, căci asta-i viaţa internă a oricărei formaţiuni. Totul este să se conformeze unor reguli pe care le avem stabilite în cadrul Convenţiei din care dînsul şi partidul pe care îl reprezintă doresc să facă parte. Prin urmare, atunci cînd structural îţi schimbi formula de partid, conform statutului, trebuie să aduci la cunoştinţă şi partenerilor tăi din Convenţie, pentru ca ei să spună dacă sînt sau nu de acord cu ea. De exemplu, în cazul dînşilor, au făcut fuziunea cu PL '93, au făcut un statut nou, un program nou, şi-au luat un nume nou, ceea ce reprezintă o schimbare esenţială. Conform statutului CDR, dînşii nu mai pot fi consideraţi membrii ai acestei alianţe, iar dacă se gîndesc să rămînă alături de noi trebuie să facă cerere de aderare în formula cea nouă. La un moment dat, au anunţat că partidul se chema PL, că e ceva nou. Pe urmă, văzînd că e o încălcare a statutului CDR, s-au gîndit la un subterfugiu, şi anume să-l declare tot PNL-CD, numai că, din punctul nostru de vedere, substanţa noii formaţii este PL '93, pentru că ei sînt mult mai numeroşi, mai cunoscuţi.

Rezultă, din ceea ce spuneţi, că viaţa Convenţiei, după alegerile prin care aţi luat puterea, este mai puţin intensă.

Intensitatea vieţii CDR se consumă acum în forurile guvernamentale şi în Parlament. Cu membrii partidului domnului Quintus ne întîlnim şi colaborăm toată ziua; cu d-l Vosganian, cu d-l Weber, cu d-l Ionescu. De la Alianţa Civică sînt o serie de membri în structurile de putere, ca şi membri ai Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici.

Ce reprezintă disciplina de partid şi din ce motiv este încălcată

În ciuda colaborării de care vorbiţi, este vizibilă o lipsă de comunicare chiar în interiorul partidului dumneavoastră. Au ieşit la suprafaţă mai multe inadvertenţe: ministrul Dejeu l-a demis pe Abraham, apoi partidul dv., prin d-l Radu Vasile, s-a plîns că nu a ştiut. Disensiunile între domnul Dimitriu, de la FPS, şi domnul Spineanu, de la Reformă, sînt publice. D-l Ticu Dumitrescu...

Este adevărat. Sînt şi aspecte de indisciplină, pentru că oamenii încă nu au învăţat lecţia democraţiei aşa cum trebuie ea să fie practicată. Sînt încă tributari unor mentalităţi care au însemnat o abatere de la regulile democraţiei. Regulile acestei democraţii sînt următoarele: fiecare individ are dreptul şi posibilitatea de a-şi manifesta punctul lui de vedere, dar numai în forurile interne ale partidului. Mă refer la problemele majore, nu la probleme mărunte, pe care nimeni nu le cenzurează. Aceste foruri, în care membrii partidului pot să-şi exprime punctul de vedere sînt destul de numeroase. Apoi, uşa mea este deschisă toată ziua şi nu refuz să iau contact cu nici un membru al partidului. Deci, în forurile partidului, există libertatea de a-ţi spune punctul de vedere şi de a lupta să-ţi promovezi ideile. Dar, în momentul cînd eşti în afară de partid, eşti obligat să respecţi hotărîrile luate de majoritate prin vot. Dacă pentru o anumită problemă nu cunoşti într-un anume moment decizia Congresului Partidului (care este o dată la cîţiva ani) sau a Comitetului de conducere (care se ţine o dată la cîteva luni), ai o conducere, ai un preşedinte de partid, aleşi şi cu drepturi prin statut să ia unele decizii şi poţi să-i consulţi fără nici o dificultate. Repet, obligaţia membrilor este să se supună hotărîrilor majorităţii. Din păcate, din dorinţa de a ieşi în evidenţă sau de a apărea la rampă, oamenii fac toată ziua declaraţii „importante“. Astăzi este şi ispita mare, pentru că există televiziune, radio, presă şi ziarişti îţi pun fel de fel de întrebări. Oamenii au văzut că dacă spui nişte lucruri normale, dacă spui că totul e OK, atunci presa nu mai consemnează. Dar dacă spui că unul face şi drege, presa scrie imediat despre tine cu litere mari. Pentru om, aceasta e o tentaţie, să iasă în evidenţă, şi atunci se comit destule încălcări ale disciplinei, recunosc.

Aşa s-a întîmplat cu proiectul *Legii accesului la dosare*, cînd domnul Ticu Dumitrescu v-a acuzat pe dumneavoastră şi pe domnul Galbeni că impiedicaţi legea?

Domnul Ticu Dumitrescu a comis următoarea abatere de la regulile noastre, de la statutul partidului, de la disciplina de partid: deşi se consideră membru al partidului, depune o iniţiativă parlamentară fără să consulte, fără să stea de vorbă cu nimeni din conducerea partidului, ceea ce este inadmisibil. Orice iniţiativă parlamentară, orice proiect de lege trebuie mai întîi prezentat şi discutat cu conducerea partidului. Neconsultarea conducerii partidului în această împrejurare este o abatere. Eu am aflat din ziare că d-l Ticu Dumitrescu a depus acel proiect. Una la mînă. Al doilea lucru: în ceea ce priveşte atitudinea mea şi a altor colegi, referitor la o lege privind dosarele securităţii, am discutat demult şi toţi am fost cu totul de acord că este o treabă ce trebuie să fie făcută. În plus, în această primăvară, la invitaţia mea, ca preşedinte al Camerei Deputaţilor, a venit d-l Joachim Gauk la Bucureşti, tocmai pentru a-mi pune la dispoziţie documentaţia pentru că noi discutasem şi hotărîsem să facem o lege a accesului la dosare în spiritul legii germane. Deci, de unde a scos domnul Ticu Dumitrescu că eu, Galbeni sau nu ştiu cine am fost împotriva acestei legi? Prima abatere este aceea că a depus proiectul fără să vină să-l discutăm. A doua abatere: fără să aibă o dovadă, pentru că n-am declarat nicăieri, am fost acuzat de către d-l Ticu Dumitrescu că sînt contra acestei legi. Şi a treia abatere, care este o insultă: d-l Ticu Dumitrescu a ajuns să susţină public că eu m-aş opune acestei legi pentru că cine ştie ce bube avem. Pentru aceste motive, am apelat la juriul de onoare, care este un forum intern al partidului, pentru a discuta acest caz. Procesul este pe rol. Se adună documente şi se va hotărî. Nu ştiu, nu fac pronosticuri în materie. Mi-aţi dat cazul Abraham. Exemplul nu e bine dat. Domnul Abraham nu e membru al unui partid politic.

Nu. Legat de cazul Abraham, unii membri ai partidului dv. s-au plîns că n-au fost informaţi de schimbare.

Eu am fost informat. Domnul Dejeu a venit la mine şi mi-a spus că, din diverse motive, el se gîndeşte la schimbarea domnului Abraham. Şeful Poliţiei pe ţară e un post important, iar despre schimbarea lui Abraham din acest post, Gavril Dejeu m-a informat. L-am întrebat: *„Ce ai împotriva lui?“*. Mi-a spus că sînt probleme importante, iar eu n-am insistat. N-am avut timp să consult şi pe alţii, nu ştiu dacă am mai discutat cu unul sau doi din partid, dar pe Radu Vasile, cel care ulterior a spus că nu a fost informat, nu l-am întîlnit, este şi el foarte ocupat, aşa că nu i-am spus. N-a fost informat Radu Vasile, dar eu, ca preşedinte, am fost informat. E adevărat, n-am avut răgazul să studiez problema şi, mai ales, nu-i acordam o conotaţie politică, fiindcă postul ţine de o structură profesională.

Problema maghiară sau tehnica compromisului

Aveţi probleme cu UDMR. În momentul în care UDMR a fost invitat la guvernare, aţi promis sau nu învăţămîntul în limba maghiară, aşa cum ei cer acum?

Cînd am încheiat acel protocol, sigur că nu se putea merge la lucruri mărunte, la virgule, articole de lege, amendamente. Mai ales că protocolul nu se încheia numai cu UDMR-ul, se

încheia şi cu celelalte formaţiuni. Într-adevăr, s-a încheiat un protocol. Dar, mai întîi, de ce am apelat şi la UDMR pentru această coaliţie? Ideal ar fi fost ca noi, ţărăniştii, să fi făcut un guvern ţărănist. Era o problemă grea să stai de vorbă numai cu ai tăi, dar să vorbeşti cu atîta lume?! Precum ştiţi, PNŢCD a luat o parte din putere, deoarece chiar după ce am făcut Convenţia, am avut vreo 30%. Pînă la 51%, ca să ne asigurăm majoritatea, a trebuit să-l luăm şi pe domnul Roman, să-i luăm şi pe maghiari. Numai cu domnul Roman făceam vreo 51%. Or, acum, cînd îi avem şi pe maghiari, aţi văzut ce probleme sînt în Parlament, să-i aduni pe parlamentarii coaliţiei ca să treci o lege organică. Cu 51% nu o mai treceam o astfel de lege în vecii vecilor. Eu am stat şi m-am gîndit vreo două nopţi la rînd, dacă e cazul să preluăm puterea, pentru că ştiam ce greutăţi vor fi cu această restructurare. Un guvern făcut din atîtea fracţiuni, sigur că îţi creează complicaţii. Dar, în acelaşi timp, nu am avut alegere, pentru că opinia publică atît de mult dorea schimbarea, încît ar fi fost din partea noastră o laşitate. Şi atunci, am acceptat. De fapt, am fost condamnaţi să guvernăm şi să ne aliniem cu toţii în această coaliţie, deşi cu unii dintre actualii parteneri ne consideram adversari. Asta este politica! În acest moment, programul guvernului, realizările guvernului, nu mai sînt ale PNŢCD-ului, sînt ale unei coaliţii. Noi a trebuit să transformăm programul, ca să încapă toţi în el, inclusiv maghiarii. Maghiarii au spus: *„Guvernăm, participăm, dar avem şi noi nişte cereri"*. Pe ei nu i-a interesat nimic altceva, decît problemele stricte ale minorităţii maghiare, care priveau revizuirea *Legii învăţămîntului*, în vederea eliminării unor restricţii, şi *Legea administraţiei publice locale* în care, de asemenea, doreau să fie eliminate unele restricţii. Modificarea acestor legi a fost discutată în principiu, n-am stabilit atunci că va fi aşa sau altfel cu clasa a IV-a, a V-a. Cînd închei un protocol de acest fel, ai în vedere aspectele generale. Ce se întîmplă acum? Totdeauna cei care se aşează pe poziţii naţionaliste cîştigă în faţa opiniei publice. Opinia publică a fost alimentată ani de zile cu ideile astea, şi cînd începe unul să zică: *„Domnule, ce fac ungurii, că vor să ne fure Ardealul..."*, oamenii devin sensibili la aceste lucruri. Şi atunci, toţi aceşti tribuni teribili de la PUNR, de la România Mare, tot ataă întruna şi găsesc din cînd în cînd şi la noi persoane care parcă le cîntă în strună.

Vă referiţi, desigur, la domnul Pruteanu, care, în calitate de preşedinte al Comisiei de învăţămînt din Senat, respinge cerinţele maghiarilor. În acest caz, domnul Pruteanu respectă sau nu disciplina de partid?

Domnul Pruteanu n-a respectat disciplina de partid pînă acum. Hotărîrile de ultimă oră sînt următoarele: am avut aseară o şedinţă lungă, în care am stabilit să creăm o comisie formată din parlamentarii noştri, condusă de ministrul şcolilor, iar ungurii, care au acceptat ideea, vor delega membri ai UDMR în această comisie şi se vor purta discuţii între PNŢCD şi UDMR. Pornind de la datele problemei, de la textul ordonanţei de guvern şi de la problemele ridicate acum în cadrul Comisiei de învăţămînt a Senatului, în care este preşedinte domnul Pruteanu, chestiunile divergente (care nu sînt multe) vor fi discutate de această comisie. Delegaţii noştri au mandat de la noi ca obligatoriu să ajungă la un punct de vedere comun care va fi însuşit de noi, de conducerea partidului, punct de vedere care, din momentul acela, devine obligatoriu. Dacă un membru al partidului, oricare ar fi el, nu va fi de acord, nu i se va întîmpla nimic, decît îl vom considera că se retrage din rîndurile noastre. Nu-i permis în cazuri majore, cînd este în joc o hotărîre, cînd eşti într-un război, pe front, nu e permis unui soldat, unui ofiţer oarecare să spună: *„Domnule, eu nu sînt de acord"*. Asta înseamnă că trădează.

„Declaraţiile lui Severin sînt personale, am văzut că nici PD nu este prea entuziasmat de ele"

Domnule preşedinte, ce părere aveţi de ultimele declaraţii ale ministrului Severin?

Sînt nişte declaraţii personale, am văzut că nici PD-ul nu este prea entuziasmat de ele. Declaraţiile mi se par veridice, în sensul că orice cetăţean al acestei ţări admite că există în rîndurile presei noastre, în rîndul partidelor noastre şi al oamenilor de afaceri, oameni care se fac vinovaţi de ceea ce spune domnul Adrian Severin. Faptul că el spune că a avut acces la unele informaţii înseamnă că, în calitatea aceasta de ministru de Externe, i s-au prezentat unele documente. Sigur, e mai puţin obişnuit faptul că d-l Severin, ca ministru de Externe, face publicitate din ele. Acum el este somat, şi de către Consiliul de Apărare a Ţării, şi de Parlament să dea lămuriri, să explice. Pentru că nu-i vorba de acţiunea unui informator „obişnuit", ci de spionaj, ceea ce înseamnă că se află în pericol siguranţa ţării. D-l Severin va trebui să prezinte materialele sau să se verifice dacă materialele nu au ajuns şi la cei în drept să facă lumină aici: Procuratură, Poliţie. Sînt chestiuni de încălcare gravă a legilor ţării şi probabil că lucrurile se vor lămuri în acest fel.

Dar nu este singura problemă pe care o aveţi cu PD? Ea intră într-o serie.

Sigur că da.

Şi acceptaţi?

Cum să nu. De aceea este viaţa politică. Dacă am probleme în cadrul partidului meu, cum să nu am cu PD-ul. Asta este viaţa politică şi nu trebuie să ne sperie.

Ion Diaconescu la Moscova

Spuneţi-mi, cît aţi stat în puşcărie, v-aţi gîndit vreodată că veţi merge ca oficial român în vizită la Moscova?

Întîi de toate nu m-am gîndit că voi ajunge într-o poziţie de frunte, ca să fiu nevoit să cutreier meridianele lumii ca oficial. Moscova... mi-a plăcut oraşul. Mi-a plăcut ambianţa, parcă eram familiarizat cu ea din literatura rusească veche. Am mers şi afară din Moscova, vreo 70 de km pînă la nişte mănăstiri. Numai păduri de brazi şi de mesteacăn, am văzut într-un singur loc sau două ceva arătură. M-a impresionat Moscova cu bulevardele ei colosal de largi.

Cum au decurs discuţiile cu Primakov şi cu reprezentanţii Dumei?

Duma este dominată de vechii comunişti care au prezentat poziţiile arhicunoscute contra NATO ş.a.m.d. Primakov, însă, este un diplomat care exprimă punctul de vedere oficial. El susţine integritatea Moldovei cu Transnistria înglobată. El spunea că grupul Ilaşcu trebuie judecat la Chişinău. Nici el nu agrea intrarea noastră în NATO, dar nu se opunea. Ne sugera că n-ar fi convenabil pentru noi să aderăm la NATO. Primakov nu a spus ceva care să iasă din tiparele pe care le cunoşteam, adică poziţia oficială a guvernului rus.

„N-ar strica să fie în Bucureşti o biserică mai mare decît cea de la mine din sat"

Ce părere aveţi de ideea construirii acelei catedrale enorme în care să intre 11.000 de persoane, Catedrala Mîntuirii Neamului?

Cînd eram în puşcărie, ideea aceasta era populară. Oamenii simţeau nevoia unei întoarceri către credinţă, către Dumnezeu. Constatam atunci, cum constat şi astăzi, că printre puţinele capitale din lume care n-are o catedrală reprezentativă este Bucureştiul. Oriunde te duci în lume, în Occident, e catedrala oraşului. La Bucureşti, ce să arăţi? Biserica de la Patriarhie? Aproape că este mai mică decît biserica de la mine din sat.

Totuşi, nu este cam mare un lăcaş pentru 11.000 de oameni?

Din punctul meu de vedere, e necesar să existe şi în Bucureşti o biserică, cea mai mare din ţară. Nu să o comparăm cu Sfîntul Petru sau Sfînta Sofia sau cu nu ştiu ce catedrală gotică. Dar, totuşi, n-ar strica să fie în Bucureşti o biserică mai mare decît cea de la mine din sat. Nu cu mult, dar niţel mai mare, făcută în stil tradiţional românesc şi amplasată convenabil. Consider că o asemenea soluţie nu este greşită, mai ales că nu trebuie să devină sarcină pentru stat, se vor găsi mulţi sponsori pentru aceasta. Şi nu făcută urgent, se cerea deocamdată să-i fixeze amplasamentul pentru a-i pune piatra de temelie. Dar nu se pune problema, cu 10.000, cu 11.000. Biserica pe care ruşii au refăcut-o în 2 ani de zile, cea mai mare din Rusia, dinamitată de regimul comunist, a fost construită fără nici un ban de la guvern. Dacă facem o biserică la Bucureşti, cu 5.000–6.000 de locuri, 4.000, ceva în genul acesta, e destul de bună şi nu este nici o sfidare şi nici o sarcină pentru bugetul ţării. Aşa că eu nu am o reacţie negativă, cum am văzut consemnate în presă atîtea reacţii negative.

„Cartea albastră a democraţiei"

asociaţia pro democraţia

Asociaţia Pro Democraţia a publicat cea de-a doua ediţie (actualizată şi îmbunătăţită) a ghidului instituţiilor publice centrale din România. Intitulat „Cartea albastră a democraţiei", el a apărut cu sprijinul material al Uniunii Europene, prin programul Phare pentru Democraţie. Tirajul cărţii, de doar 10.000 de exemplare, este prea mic însă în raport cu utilitatea ei deosebită. Ea conţine, pe lîngă informaţii esenţiale despre democraţie, despre separaţia puterilor în stat sau despre procesul de vot, şi datele principale ale instituţiilor publice din România.

Spre deosebire de prima ediţie, care a cuprins numai date despre parlamentari, aceasta lansată acum are o arie informaţională lărgită. Capitolele ei detaliază componenţa Guvernului, Senatului, Camerei Deputaţilor, comisiilor parlamentare, Curţii Constituţionale, Curţii Supreme de Justiţie şi Preşedinţiei.

Caseta fiecărui funcţionar public conţine, printre alte informaţii, şi numărul de telefon sau locul unde poate fi contactat. De aceea, cartea vrea să fie o agendă zilnică a fiecărui cetăţean în încercarea de a se apropia de funcţionarii de stat. Ea îl va servi să-i găsească mai uşor pe cei care conduc societatea, fie că sînt parlamentari, guvernanţi sau însuşi preşedintele ţării.

Lansarea cărţii a avut loc sîmbătă 27 septembrie 1997 şi s-a desfăşurat într-un cadru original. Tinerii membri ai Pro Democraţiei puteau fi văzuţi la ora prînzului, în decorul pestriţ al Pieţei Amzei, împărţind exemplarele gratuite ale cărţii, printre strugurii şi bananele vînzătorilor. *„Tocmai de aceea am lansat cartea în mijlocul pieţei, pentru a le arăta oamenilor că lor li se adresează şi că funcţionarii statului trebuie să fie accesibili fiecăruia dintre noi"*. (Violeta Bau, coordonator relaţii cu publicul, APD).

Pentru cei interesaţi, cartea se poate obţine gratuit de la sediul Centrului Naţional de Coordonare al APD, a cărui adresă este: str. Anton Pann 55 A, ap.1, sector 3, Bucureşti, tel. 322.69.19.

RĂZVAN PAUL

INSTITUTUL EUROPEAN IAŞI

lansează volumul
Picătura de cucută de Paul Eugen Banciu.

Evenimentul, organizat în cadrul *Zilelor Bibliotecii* şi al Salonului Internaţional de carte Timişoara (8-9 octombrie 1997), va avea loc miercuri, 8 octombrie, ora 16:00 la ExpoBastion - Timişoara, str. Popa Şapcă nr. 3.

Participă: Paul Eugen Banciu, Mircea Mihăieş, Cornel Ungureanu

Iaşi • Str. Cronicar Mustea nr. 17 • C.P.: 161 • cod 6600 • Tel-fax: 032-230197
tel 032-233800 • e.mail: rtvnova@mail.cccis.ro • http: //www.nordest.ro/home.htm

ALEXANDRU PALEOLOGU

„O Catedrală a Neamului

„Ideea de ortodoxie, legată de naţiune, mi se pare total greşită“

Ce termen ar trebui să utilizăm: ortodoxie sau ortodoxism?

Am constatat în diverse polemici că a apărut un termen cu care eu nu am fost de acord că ar acoperi o realitate efectivă şi durabilă. Anume, *ortodoxism*. *Catolicismul* este *catolicism*, *ortodoxia* este *ortodoxie*. Disputa între catolicism şi ortodoxie ţine de fenomene acumulate în timp de secole, dar, prin *catolicism* şi *ortodoxie* sînt acoperite două variante stilistice ale celor două jumătăţi ale Europei şi o familie întreagă de variante. Formula *ortodoxism* a apărut într-un sens tendenţios, ca o formă militantă antieuropeană, antioccidentală, antiliberală etc., cu tot ce decurge de aici: o retragere într-un soi de tradiţionalism care nu acoperă reala tradiţie. E ceva greşit, de altfel, şi în termenii „tradiţie“ ori „tradiţional“. Ca şi atunci cînd se vorbeşte de „costum naţional“, deşi nu există noţiunea de „costum naţional“. Există „costumul popular“, după diverse regiuni, şi mult mai vechi, deoarece conceptul de „naţional“ este foarte recent. El a apărut de la Revoluţia franceză şi a fost supralicitat (în mod justificat ori nu) după 1848. Sigur că are justificarea lui temporară. Acesta a fost chiar nodul polemicii pe care am avut-o, în „22“ şi în *Contrapunct*, cu Gabriel Andreescu. Fiindcă eu socot că sînt momente de confuzie, care ţin de nişte consecinţe ale experienţelor ţărilor din Europa de Est, supuse unei extirpări a memoriei colective şi a conştiinţei naţionale şi istorice. Ele trebuie să-şi recupereze această conştiinţă şi memorie ca să poată în adevăr să funcţioneze, cu rolul lor, într-o Europă funcţională. Acum, Europa nu funcţionează ca atare, este un concept golit de sens, care se acoperă cu nişte reprezentări străine de substanţa ei efectivă şi durabilă. Prin ideea de *naţional* eu înţeleg accentul pe un moment de recuperare. Dar nu ca o atitudine perpetuă. Şi mai cu seamă nu se poate vedea istoria unei ţări prin prisma naţională, fiindcă naţiunea apare mai tîrziu în fiecare ţară. (Vezi cartea lui Lucian Boia, care e foarte importantă ca să zguduie anumite clişee, inevitabile, de altminteri, şi care nici nu pot fi repudiate; ele trebuie acceptate, sufletește şi omeneşte, dar fără supralicitările şi escaladările la care asistăm.) Ideea de *naţiune* este una, ideea de *ortodoxie*, legată de *naţiune*, mi se pare alta, greşită. Nu pot să accept ideea de *„ortodoxie ca etnogeneză“*. Este falsă concepţia asta, chiar dacă este demonstrată convingător de Părintele Stăniloaie sau de alţii.

Nichifor Crainic, victimă a unor neînţelegeri la care a contribuit

Cînd a început, de fapt, această demonstraţie?

După primul război mondial, poate odată cu sămănătorismul, care avea totuşi o altă orientare. Sămănătorismul a fost o mişcare, după mine, motivată atunci, epuizată istoriceşte, din care n-au rămas valabile decît operele celor care au depăşit poziţia asta: Sadoveanu, bineînţeles, Iorga. În ce priveşte această *„ortodoxie ca etnogeneză“*, am sentimentul că a apărut oarecum mai tîrziu.

Gruparea *Gîndirii*?

Gruparea *Gîndirii* nu a fost de la început aşa. Grupul *Gîndirii* de la Cluj a fost cu totul altceva decît a devenit pe urmă, la Bucureşti, cu direcţia precis focalizată de Nichifor Crainic. De altfel, şi el a fost victima unor neînţelegeri, dar a şi contribuit la ele. În pamfletele şi polemicile lui din *„Cronica măruntă“* ori din *Sfarmă Piatră* a dat loc la nişte excese. În *„Cronica măruntă“* de la *Gîndirea* sau

în cartea lui, admirabilă, de altfel, ***Nostalgia Paradisului***, sau ***Puncte cardinale în haos***, cărţi de reală cultură şi gîndire, de mare finețe intelectuală, încap şi texte de pamflet cu totul incongruente cu restul. Mi-a fost dat să citesc parţial cursurile lui Nichifor Crainic de la Facultatea de Teologie, care sînt de o seriozitate, de o măsură, de o limpezime remarcabile. De aceea şi-au atras admiraţia unor teologi francezi sau a unor catolici, cum era Monseniorul Ghica. Acolo au apărut, însă şi aceste atitudini naţionaliste. Eram tînăr pe vremea aceea şi mă deranjau foarte tare aceste fenomene. Dacă am fost fervent antilegionar în tinereţea mea, mulţi prieteni ai mei erau legionari, dar nu ne jenam să ne spunem foarte prietenește, pe faţă, opiniile. Sigur ei fiind mai fanatici, mai încordaţi. Oricum, erau inteligenţi. Ăsta e un fapt.

Fenomenul legionar

M-a frapat că, dintre noi, din generaţia mea şi din cea care m-a precedat, cei mai deştepţi, mai buni şi mai cultivaţi erau legionari. Şi nu îi deranja că spuneam: *„Nu vedeţi ce imbecili sînt pe lîngă voi? Nu vedeţi ce pasiuni inferioare declanşaţi, ce lozinci imbecile, antiintelectualiste?“*. Unii dintre ei nu se jenau să scrie texte împotriva inteligenţei ca facultate mentală. Era foarte la modă să denigrezi inteligenţa şi tocmai oamenii foarte inteligenţi o făceau, cu argumente foarte subtile. Vehemenţa pe care o aveam atunci contra lor şi absolutul refuz pe care îl opuneam acestui fenomen nu mă pot împiedica să recunosc acest fenomen crucial în devenirea istorică a vieţii intelectuale, sociale şi politice româneşti. Crucial şi de neocolit. E rău că momentul legionar a fost ocolit şi nu s-au pus problemele la timp. Bineînţeles că nu am să uit niciodată imbecilitatea unor articole care s-au publicat în special după 6 septembrie '40 şi oroarea uciderii lui Iorga sau altele de genul acesta. Dar cei care mai trăiesc azi dintre legionari au îmbătrînit şi s-au înţelepţit şi ei. Eu mi-amintesc totuşi că îmi plăceau, uneori, cîntecele lor, nu cuvintele, ci melodiile, erau chiar foarte frumoase. Existase, la legionari, totuşi, asumarea unui risc, un refuz al mediocrităţii şi a unui anumit pragmatism de nivel inferior. Explicaţii se pot găsi pentru a vedea de ce s-au aflat printre legionari oameni de calitatea unui Alexandru Cantacuzino. Înainte de Cioran, de Eliade şi de alţii...

De ce înainte de Cioran şi Eliade?

Ei erau intelectuali, scriitori, oameni care aveau şi o altă viaţă, care îi ducea, printr-o reprezentare imaginativă şi literară, la ceva ce concorda cu ceea ce se întîmpla şi în Italia şi Franţa, la aceeaşi epocă. Alexandru Cantacuzino era foarte tînăr, a fost omorît în '39 la Bucureşti, după moartea lui Armand Călinescu, pentru că după uciderea lui Codreanu el a fost un timp comandantul mişcării. Era fiul lui Grigore Cantacuzino (fiul Nababului) şi văr primar cu Bâzu Cantacuzino. Era un om inteligent, foarte simpatic. Cînd eram student, am fost la un cocteil dat de un unchi al meu, diplomat de carieră. Acolo era invitat şi Alexandru Cantacuzino, pentru că pe atunci oamenii, indiferent de credinţele lor politice, se prezentau politicos şi agreabil. Nu era ca acum, cînd devine intolerabil să mai dai bună ziua cuiva care are alte opinii, doar puţin diferite de ale tale. Şi l-am auzit pe Alexandru Cantacuzino povestind ce orori a văzut el în Spania. Nu povestea despre ce făceau republicanii, ci numai ce făceau „ai noştri“. *„Despre astea pot să spun cu certitudine, pe celelalte le presupun, nu le-am văzut.“* Mi s-a părut de o mare probitate şi rar am văzut pe cineva, de atunci încoace, ca atare, să recunoască lucrurile rele din tabăra lui politică.

Campania contra lui Eliade şi Cioran – tardivă şi inactuală

Dar, deşi era atît de inteligent, aprobase, totuşi, o linie politică în care, la interval de 8 ani, fuseseră executaţi doi prim-miniştri. Astea sînt lucrurile pe care nu le pot înţelege.

Mai mult decît atît! Trei prim-miniştri! Pentru că şi Iorga era un fost prim-ministru. Ceea ce pe mine mă surprindea şi atunci, şi acum, retrospectiv: oamenii ăştia n-au fost antisemiţi. Nu am văzut pe nici unul să facă rechizitoriu antisemit, în afară de Cioran, în ***Schimbarea la faţă***. Şi încă, acolo, şi cu admiraţie. *„Evreii sînt cel mai obraznic popor, dar şi cel mai productiv“* şi mai ştiu eu ce. Totuşi, nu asta e problema. Treceau cu vederea ceea ce se anunţa şi se întîmpla atunci la scară mai mică şi apoi ce s-a întîmplat la scară foarte mare după '40. După '40–'41 nu mai ştiu dacă le-ar mai fi trecut cu vederea sau nu, pentru că ei dispăruseră de pe scena politică.

În ceea ce îl priveşte pe Mircea Eliade, de pildă, cartea lui, ***Oceanografia***, apare în 1935 cu un portret al autorului de Marcel Iancu şi la Editura „Cultura Poporului“, a lui V. Montaureanu. Această dublă opţiune avea un caracter ostentativ, să arate că el nu este antisemit. Mai ales că în tot ce scria el, în eseurile lui, era marcat de prima lui formaţie, italienească şi papiniană (Papini a trecut şi el, la un moment dat, de partea fascismului, dar, mai mult decît de partea fascismului, de partea catolicismului). Eliade era şi angloman, în afară de faptul că avea un interes mare şi bunul simţ al culturii englezeşti. La el era o componentă destul de incongruentă cu antisemitismul. Dar a spus lucruri şi a scris articole pe care, dacă le citim acuma, ne uimesc, ne simţim cam prost. Ce apare din ***Jurnalul*** lui Sebastian este mai reconfortant. De ce? Fiindcă Sebastian spune în două locuri: *„Scriu asta acum,, aici, să-i arăt lui Mircea mai tîrziu, să văd cum o să roşească sau cum o să rîdă“*. Deci îi făcea lui Mircea creditul că nu va rămîne la aceste aberaţii. Şi tot acolo, în ***Jurnalul*** lui Sebastian, este emoţionant pasajul de la moartea lui Nae Ionescu. A avut o efectivă mare durere la moartea lui Nae Ionescu, pe care el l-a iubit. Şi a fost fascinat totodată de el.

E adevărat, dar mi se pare că sînt trepte ale revelaţiei despre Nae Ionescu. Mai tîrziu, peste cîţiva ani, Sebastian spune despre Nae Ionescu: *„pentru mine, a fost Diavolul“*.

ar fi un kitsch mortal“

O spune și probabil că așa a și fost.

Poate și pentru ceilalți a fost Diavolul. Mie așa mi se pare.

Nu a fost propriu-zis Diavolul, dar a fost un element negativ. *„Sînt spiritul care întotdeauna neagă sau sînt spiritul care întotdeauna vrea răul și reușește binele“*. În cazul lui Nae Ionescu, poate a vrut binele, dar a reușit și răul. Însă la fascinația lui Nae Ionescu n-au rezistat mai nici unii. Dar a avut printre foarte apropiații și fervenții admiratori oameni care n-au marșat politicește pe linia aceasta. Cum e Mihai Șora, de pildă, sau cum era și Nestor Ignat, mai tîrziu redactor-șef la *Scînteia*. La Nae Ionescu era și virtualitatea, un element potențial, de a deveni procomunist. Nae Ionescu a avut rolul nu atît de Diavol, cît de Mefisto. În toată chestia asta, însă, mie mi se pare că actuala campanie care se face și în Occident, și la noi, preluată, este nu cu totul onestă.

Te referi la Eliade și Cioran?

La Eliade și Cioran. De ce spun asta? Unii poate sînt surprinși, nu știau, nu-și imaginau. Cine află tîrziu lucrurile astea se miră mult mai tare decît cine le-a cunoscut în timp și le-a văzut după aceea devenirea ulterioară. De aceea, campania actuală este, după mine, tardivă, complet anacronică și inactuală și mai cu seamă totalmente anulată în esența ei de tot ce au făcut acești oameni ulterior. A! Că e nevoie să se știe? Evident că e nevoie să se știe.

Cum facem diferența între o „campanie“ și ceea ce este „informație“?

O delimitare cred că se poate face (nu chiar cum ai trasa o linie etanșă și precisă) printr-un timbru stilistic.

Recunosc ortodoxismul în lucruri inacceptabile și periculoase

Dar ne-am depărtat prea mult de la *ortodoxie* și *ortodoxism*.

Formula, vocabula *ortodoxism* implică o militanță, o anumită... nu zic intoleranță. N-are cum să fie toleranță o poziție care se bazează pe un teren dogmatic. Nici n-are voie să fie toleranță. Ar fi o lipsă de consecvență, de seriozitate și de profunzime. Toleranța are locul ei și rostul ei, așa cum foarte bine a analizat-o într-o suită de articole H.-R. Patapievici. *„Ortodoxismul“* m-a deranjat prima dată ca fiind o formulare tendențioasă. Dar n-am putut să nu constat că acoperea o realitate nu foarte recentă, dar oarecum într-o resurecție. O remarc și la oameni foarte inteligenți. Majoritatea susținătorilor ortodoxismului nu sînt inteligenți, dar unii sînt. Și nu e o așa de mare incongruență între cei deștepți și ceilalți. Totdeauna e o mare diferență între un deștept și un prost – dacă n-ar fi decît aceea că deșteptul este uneori prost, iar prostul e prost permanent. Ortodoxismul acoperă o realitate și ajung cîteodată să-l recunosc în niște lucruri care îmi par de-a dreptul inacceptabile și periculoase. De pildă, ideea că noi n-avem ce căuta în Uniunea Europeană, pentru că asta ar fi să ne lăsăm copleșiți de dictatele occidentale anglo-saxone, americane ș.a.m.d. Eu sînt de acord, într-o privință, cu această idee, dar nu cu această cramponare, acest refugiu într-un fel de citadelă întărită, pentru că mi se pare inadmisibil să ne închidem în cușca noastră.

Conștiința europeană nu există decît de la creștinism încoace

Mi se pare că, totuși, a fi europeni e o realitate mult mai veche decît structurile europene, care au cel mult trei sau patru decenii. Nu la Robert Schumann și la Jean Monet se pune începutul unei doctrine europene, deși ei au fost oameni remarcabili și au făcut lucruri foarte bune. Dar Europa este o construcție creștină care a început acum sute de ani. Și cine nu ține cont de asta riscă să aibă (conștient sau inconștient) o poziție antieuropeană. Pentru că a fi anticreștin este o atitudine antieuropeană. Mulți europeni sînt anticreștini, dar ca participanți la o lume creată de creștinism. În Europa sînt și foarte mulți evrei sau musulmani sau atei, agnostici. Asta a fost totdeauna, nu e ceva nou și nu trebuie să ne emoționeze. Adevărul este că, înainte de creștini, *Europa* n-a fost deloc. Au fost niște imperii care ocupau o parte din acest continent și din altele limitrofe. Dar noțiunea, numele mitologic de *Europa* nu există ca o conștiință continentală decît de la creștinism încoace. Și în special de la creștinarea barbarilor din nord (creștinarea germanilor, a francilor, a scandinavilor și a slavilor). Am citit un editorial al lui Manolescu care spunea că ortodoxia nu este europeană. Dar ce este? Cum să nu fie? Unde se află ea în afara Europei? Nici catolicismul nu se poate concepe decît în structura inițială, care era ortodoxă și catolică, (cu diferența că doctrina catolică are o mai mare contribuție efectivă la implicarea în social și în istoric și un cod etic mai sever pentru gesturile exterioare, dar are un deficit, un minus, în ce privește subtilitatea, finețea și gîndirea în domeniul mistic, teologic, comportamental și sapiențial, decît există la Părinții răsăriteni).

„Națiunea“ și *„naționalismul“* sînt realități tranzitorii

Toată această lungă discuție a noastră este o introducere la o problemă foarte actuală: Catedrala Neamului. Știu că vă preocupă.

Problema Catedralei Neamului mă preocupă ca o catastrofă. Mai întîi, cuvîntul *neam*. E un cuvînt pe care nimeni nu are curajul să-l nege. *„Neamul nostru“*. Mai ales că Iorga i-a dat prestigiu într-un fel prin numele jurnalului *Neamul Românesc*, care n-avea altă calitate decît că publica în fiecare zi, într-o casetă mică, un articol de Iorga. Aproape în fiecare zi, genial. La Iorga, noțiunea de *neam* avea o anumită acoperire și anumit conținut (Iorga a fost în principal un istoric al Europei, nu istoric al Bizanțului sau al Răsăritului sau al Occidentului). La Iorga cuvîntul *neam* avea un sens și se putea raporta la niște concepte care au evoluat în decursul istoriei. Dar *națiunea* și *naționalismul* nu pot fi niște realități perene. Sînt tranzitorii. Or, o catedrală se referă la ceva ce pretinde a fi etern. Nu numai etern în eternitatea divină, dar etern în sensul că, atît cît va dura omenirea pe această planetă, noi credem și vrem ca această formă de angajare în cosmos și în viața intimă și în viața morală și socială care se numește creștinism să dăinuiască pînă la capăt. Ideea de *neam* e o idee fără perenitate. Pe cînd ideea de *catedrală*, așa cum este văzută în înțelesul occidental, sfidează veacurile și a rezistat cam 1000 de ani (în general, catedralele sînt construite între anii 1000–1300). Au fost și catedrale de alt stil, cum a fost Sfînta Sofia, cum sînt, mai tîrziu, catedralele rusești sau pe care le au sîrbii. Noi, românii, nu avem catedrale. De ce nu avem? Și, în general, ce e cu această ambiție de a avea?

Catedrala Neamului – al treilea monument al catastrofei noastre estetice și morale

Aici e o chestiune și de viziune spațială, care ne este probabil specifică. Ștefan cel Mare, atît de invocat de tradiționaliști, naționaliști și ortodoxiști a construit vreo 40 și ceva de biserici și mănăstiri, toate superbe, toate niște creații de artă nedepășibilă ca frumusețe și ca instalare în spațiu, dar n-a făcut o catedrală. Putea să facă. Din 47 de mînăstiri, cît l-au costat astea, putea să facă o catedrală, la Suceava sau altundeva. Dar n-a făcut-o. Pentru că în gîndirea noastră spațială nu există ideea de catedrală. Și dacă vrem să o impunem, iese un kitsch mortal. Adică, de ce să aibă occidentalii catedrale, să aibă și rușii catedrale și numai noi să nu avem? Să avem și noi faliții noștri! Și chiar faliți vom fi, dacă vom avea acest lucru, pentru că va fi al treilea monument care va închide curba catastrofei noastre nu numai estetice, dar și morale. Avem deja Casa Scînteii, avem Casa Poporului, ne mai lipsea Catedrala Neamului. Cînd ne lipsesc șoselele și căile ferate, cînd bisericile și monumentele noastre de artă, istorice, dar mai cu seamă de evlavie și de tradiție creștină sînt lăsate în paragină sau în grija unor autorități locale, ecleziastice sau laice, total incompetente, total lipsite de educație estetică, amatori congenitali de kitsch-uri. Și lucrul ăsta ciudat îl au și clericii (care au, desigur, dacă sînt clerici buni, o bună cultură teologică și mistică, deci au o știință și un clasicism al științei lor și o subtilitate și un anumit exercițiu al gîndirii, care este remarcabil la un bun teolog), n-au însă educație estetică. Nu li s-a făcut. Unii din ei, fiindcă sînt băieți de origine modestă și acasă nimeni n-a avut cum să le facă. Sau provin dintr-o lume – nu sînt vinovați pentru asta – în care nimeni nu s-a gîndit să le dea o formație estetică. Acești oameni sînt iubitori de kitsch în mod congenital. Eu am fost membru, acum vreo cîțiva ani, într-o comisie de avizare a tipăriturilor și a reproducerilor de icoane și de imagini sacre editate de editura Patriarhiei. Era nevoie să fie un consiliu de oameni care să aibă cît de cît o competență presupusă în domeniul ăsta, fiindcă era de corectat monstruozitatea care se făcea. Or, cînd la nivelul acesta domină kitsch-ul, vă închipuiți ce poate să fie dacă se satisface ideea de a fi faliți în mod total și absolut, noi, românii, cu o Catedrală a Neamului. Cred că lucrul acesta ar trebui împiedicat cu toate mijloacele. Nu se poate să mai acceptăm dezastrul ăsta de a avea circul complet, de la Casa Scînteii via Casa Poporului sau Parlamentului la Catedrala Neamului. Sîntem definitiv circumscriși într-o zodie a refuzului oricărei inteligențe critice, al oricărei onestități de gîndire și al oricărei onestități de formulare a gîndirii. La vîrsta mea foarte avansată trăiesc o stare de emoție mult mai puternică decît la iubirile din anii tinereții – această groază că vom fi potcoviți și cu această monstruozitate.

Interviu realizat de
GABRIELA ADAMEȘTEANU

P.S. Revăzînd textul în corectură, bag de seamă că, pe lîngă imperfecțiunile imputabile oralității, spusele mele nu sunt destul de nuanțate, dar spațiul nu-mi permite să nuanțez. Textul pare vehement din cauza obligației de a rezuma.

ALEXANDRU PALEOLOGU

ASCULTĂ BBC
PROGRAMUL INTEGRAL
ÎN BUCUREȘTI LA
UNIPLUS Radio
69.8

EUGEN URICARU, vicepreşedinte al Uniunii Scriitorilor

A fi scriitor – o meserie periculoasă

– Interviu realizat de IULIAN ANGHEL –

„E un lucru grav dacă am ajuns să administrăm cultura cu oameni care se hrănesc de la MTV"

Spaţiul public a fost acaparat în ultimul timp de o discuţie, amplificată de media, în care au fost implicaţi şi scriitorii. E vorba de reducerea spaţiului acordat emisiunilor culturale pe canalul public de televiziune. Unii scriitori au fost pentru reducerea acestor emisiuni recunoscînd că ele erau defectuos realizate, alţii au contestat vehement această decizie. Pe ce poziţie vă situaţi dumneavoastră?

Trebuie să fac cîteva precizări: 1) n-am fost un participant la emisiunile culturale ale televiziunii; 2) emisiunile culturale aşa cum au fost concepute erau proaste; 3) calitatea lor se datora fie modului greşit în care erau concepute, fie prestaţiei slabe a participanţilor, oameni din televiziune ori invitaţi. Asta nu înseamnă, însă, că într-o televiziune publică trebuie să dispară emisiunile culturale. Am fost uimit de concluzia la care s-a ajuns, şi anume reducerea sau chiar desfiinţarea emisiunilor culturalĕ, în loc să se pună problema schimbării şi îmbunătăţirii calităţii lor. Din contra, trebuia mărit cît se putea spaţiul acordat culturii în general. Sînt de acord cu Stere Gulea care spune: *„cultură nu înseamnă doar cultura scrisă"*. Dar am auzit-o pe Alina Mungiu într-o discuţie cu Iosif Sava, spunînd că ea aparţine unei generaţii care gîndeşte altfel, are alt punct de vedere, *„ea este generaţia MTV"*. Lucrul acesta m-a speriat profund. Dacă de la generaţiile de oameni care trebuiau să treacă pe la ARLUS, după aceea pe la casele de cultură, pentru a avea cît de cît cunoştinţe sau informaţii culturale, am ajuns să administrăm cultura cu oameni care se hrănesc de la MTV, lucrul este foarte grav. Alina Mungiu aduce ca argument al valorii sale faptul că a făcut un curs sau mai multe la o companie de televiziune americană, sau engleză, nu ştiu şi nici nu mă interesează. Nu mă interesează unde a studiat, mă interesează ce produce, ce face pentru cultura română. Cultura română, după cum tot Alina Mungiu spune, este *„o cultură mică, provincială"*. Asta este. Dar hai s-o facem o cultură mare, nu să o disprețuim. Televiziunea este un mijloc ieftin de comunicare, accesibil în diferite medii, mult mai mult decît cartea, decît filmul, decît pictura ş.a.m.d. Şi trebuie să ne gîndim că într-o societate sînt mai multe straturi şi mai multe interese. O televiziune particulară îşi poate permite să transmită ce vrea, dacă este rentabil. Televiziunea publică nu trebuie, cred, să facă un tabu din rentabilitatea ei. De aceea este publică, de aceea plătim abonamentul.

Cum credeţi că trebuie să arate o emisiune de cultură realizată de televiziunea publică?

Aş vedea o emisiune de cultură fie axată pe teme importante, fie pe personalităţi. Punerea în evidenţă a unei teme ar însemna cultură de masă, de popularizare. Cred că în general filmele documentare pe teme artistice sau pe teme culturale, chiar pe teme ştiinţifice, fac parte din cultura pe care televiziunea poate să o facă. Există canalul Discovery care face o demonstraţie foarte bună în ceea ce priveşte propaganda unei astfel de culturi de masă. Cealaltă variantă este, cum spuneam, punerea în evidenţă a personalităţilor culturale, pentru că o cultură nu există decît dacă există personalităţi.

Un reproş venind din mai multe părţi e că astfel de emisiuni aveau la un moment dat ca invitaţi exact aceleaşi personalităţi...

Eu cred că, de cele mai multe ori, acolo nu erau personalităţi. Pentru că putem avea o emisiune culturală extraordinar de interesantă în care să apară aceeaşi persoană în fiecare zi, dacă are ce spune. Dacă n-are, ajunge să apară o dată pe an şi am şi uitat-o, m-am plictisit. Deci important este **cine face şi cu cine face** o emisiune de cultură.

Născut 1946 • Facultatea de Filologie din Cluj • Ideator şi fondator al revistei *Echinox*, împreună cu Marian Papahagi • A publicat 12 volume de proză (de două ori Premiul Uniunii Scriitorilor, Premiul Academiei Române), traduse în Ungaria, Germania, Rusia, Iugoslavia • Antologii şi publicaţii în Polonia, Serbia, Slovacia, Grecia.

• Romanul ***Rug şi flacără***, ecranizat, a obţinut Marele Premiu la Santa Rem (Portugalia), regizor Adriana Petringenaru; co-scenarist al filmului ***Stare de fapt*** – Marele Premiu la San Marino, Premiul Victoria (Mediafest) şi ProCinema (regia Stere Gulea).

• A tradus din italiană, rusă, engleză

• Redactor la revista *Ateneu*, 1971

• Redactor la revista *Steaua*, 1972–1990

• Redactor-şef adjunct la revista *Luceafărul*, 1990–1992

• Detaşat la MAE 1992–1995 (ataşat cultural la Atena, director adjunct al Accademia di Romania la Roma)

• 1995–1997 secretar al Uniunii Scriitorilor din România

• 1997 – vicepreşedinte al Uniunii Scriitorilor din România

„Abia acum constatăm cît de puţini cititori de literatură avem"

Ca scriitor şi ca vicepreşedinte al Uniunii Scriitorilor, cum apreciaţi rolul scriitorului, al omului de cultură, după decembrie 1989?

Prin anii '50 scriitorii erau foarte importanţi, pentru că nu exista televiziune. Scriitorii erau folosiţi ca un mijloc de propagandă. Din această cauză scriitorii proşti erau foarte bine plătiţi, iar regimul politic se temea foarte mult de scriitorii buni, de cei care puteau influenţa. Vremea lor a trecut, au apărut alte mijloace de comunicare şi de influenţare şi, pe măsură ce aceste mijloace erau din ce în ce mai anonime, mai independente de personalităţi, rolul social-politic al scriitorului a scăzut foarte mult. Fără literatură nu se pot construi celelalte mijloace de expresie. Pentru film, de exemplu, există dintotdeauna un scenariu, iar scenariul acela este literatura. În România, pînă în '89, scriitorii şi organizaţia lor profesională, Uniunea Scriitorilor, au avut un rol foarte important. Dincolo de lucrările la comandă, prostiile sau încercările de supravieţuire, a existat o întreagă bătălie între autor şi cenzură. Literatura într-un procent foarte mare a căutat să conserve cît se putea ceea ce este bun în cultura română, în sufletul omenesc, să conserve valori morale. Nu cred că sînt foarte multe cărţile care pot fi incriminate ca fiind nocive, care să fi influenţat pe cititor în favoarea dictaturii, în favoarea dezumanizării. Dar sînt foarte multe cărţi care încercau să salveze ceea ce se putea salva în acele condiţii. S-au creat limbaje esopice, jocuri de inteligenţă, de lectură printre rînduri. Literatura a ţinut loc şi de ziaristică, de manualul de istorie, de document nepublicat ş.a.m.d. Acum s-au schimbat lucrurile, acum ziare există, documentele se pot publica, literatura s-a întors la literatură. Abia acum constatăm, de fapt, cît de puţini cititori de literatură au fost şi sînt în România. Dacă atunci un roman se vindea în tiraje de 50–100.000 de exemplare, nu se vindea pentru literatura pe care o conţinea, ci din cauza „şopîrlelor" existente în acea carte. Acum scriitorul trebuie să continue în opera sa literară pură. E greu... Volumul care se vinde azi în 3–5.000 de exemplare e deja un succes. E drept că 5.000 de exemplare tot un succes este şi în Franţa, care are dublul populaţiei României. Dar eu cred în ceea ce va veni, pentru că scriitorii, în special cei care au avut experienţa aceasta, a bătăliei cu puterea, nu vor renunţa şi vor începe noi bătălii cu puterea. Nu ştim, neapărat, astăzi dacă puterea înseamnă o persoană, o personalitate sau un partid. S-ar putea ca astăzi în România ea să nu fie la guvernare. Puterea este altceva. Este cea care ne stăpîneşte destinele, care hotărăşte ce ni se va întîmpla nouă. Ea nu înseamnă neapărat Guvernul, partidele, nu neapărat Preşedinţia. Centrele de putere sînt un pic mai ascunse. Puterea este acolo unde sînt bani, iar eu văd că Guvernul este foarte sărac. Dar s-ar putea să existe un alt centru de putere acolo unde nu există deloc bani.

Veniturile de azi ale scriitorilor

Cum vor lupta scriitorii cu această „putere"?

Vor încerca să arate cu degetul mecanismele puterii, efectele puterii, sursele puterii.

În oarecare măsură acest rol nu revine ziaristului?

Da, dar scriitorul poate pătrunde mai mult în aceste mecanisme ori manifestări. Ziaristul vine cu documentul sau cu supoziţia sa bazată pe un document. Un ziarist poate ajunge în justiţie pentru adevărul sau neadevărul celor afirmate. Scriitorul lucrează cu ficţiunea şi intuiţia. De aceea cred că scriitorul s-ar putea să fie mai aproape de adevăr decît ziaristul.

Cum arată azi veniturile scriitorilor?

Într-un procent mult mai mare, înainte de '89, scriitorul avea în general şi o slujbă, lucra la o revistă şi, dacă publica şi o carte în acel an, putea să spună că o duce relativ bine. Cît de „bine" se putea duce. Uniunea Scriitorilor, acum, în 1997, încearcă să realizeze un program social de sprijinire a scriitorilor aflaţi în mare dificultate financiară. Ea are o comisie socială care în fiecare lună, pe baza cererilor, încearcă să acorde scriitorilor ajutoare nerambursabile, care ajung lunar la 5–10 milioane în total. Uniunea Scriitorilor este o organizaţie neguvernamentală, nu primeşte un leu de la statul român. Tot ceea ce face, face prin forţe proprii şi prin ajutoare, sponsorizări. Cînd un scriitor are o problemă deosebită, ne străduim din resurse interne să-i rezolvăm situaţia. Mai avem un program aici, la cantina Uniunii, în care un prînz costă o sumă derizorie.

Spuneam mai demult: *„a fi scriitor e o meserie periculoasă"*. În primul rînd, pentru că e o meserie publică. Există deci acest risc public. A doua chestiune: scrisul este o aventură pe cont propriu, în sensul că pe nimeni nu interesează cînd scrii, cum scrii, ce scrii. Interesează doar momentul în care ai făcut public ceea ce ai scris, dacă ceea ce ai făcut public se vinde sau nu se vinde. Aici apare, iarăşi, o problemă de conştiinţă a scriitorului. Să nu credeţi că mulţi dintre autorii care astăzi nu-şi pot vinde cărţile sau nu şi le pot publica n-ar fi capabili să scrie şi paraliteratură, să-şi ia un pseudonim englezesc şi să-şi vîndă cartea în zeci de mii de exemplare. Poate unii au şi făcut-o, nu-mi dau seama. Dar, dacă eşti cu adevărat

scriitor, nu poţi să ajungi în situaţia asta. Atunci îţi asumi toate riscurile. Mulţi scriitori de astăzi lucrează, „au serviciu", cum s-ar spune, iar ceea ce fac, fac în timpul liber, cu toate că literatura este o chestiune care îţi ocupă mintea 24 de ore din 24. Ei înfruntă toate aceste riscuri, chiar riscul de a plăti editarea unei cărţi pentru care au muncit din greu, pentru că ştiu că doar aşa pot contribui la literatura română. Au dreptul să încerce, au dreptul să participe la competiţie.

Scriitorul şi politica

Cum vedeţi relaţia dintre scriitor şi puterea politică de acum?

Nu cred că un scriitor participă într-un fel sau altul la jocul politic pentru că este scriitor, ci pentru că este un cetăţean conştient. El are însă avantajul numelui său, dacă acesta este cunoscut, pune la bătaie faptul că este apreciat. Dar opţiunile sale politice ţin de convingerile sale, exact ca în cazul oricărui alt cetăţean. Talentul său poate fi la un moment dat cumpărat, cînd un partid politic poate avea nevoie de un condei bun pentru a demonstra electoratului atractivitatea propunerilor sale. Sînt două situaţii: cînd scriitorul respectiv participă deschis, public, asumîndu-şi responsabilitatea, sau cînd este un consilier de taină şi doar alcătuieşte texte în favoarea sau la dispoziţia liderilor politici. Pentru a fi om politic ai nevoie de foarte multă versatilitate, trebuie să ai capacitatea de a-ţi schimba convingerile, în limite acceptabile, pentru că şi realitatea se modifică. Se pune şi problema dacă rentează sau nu să-ţi schimbi părerea. Scriitorului îi este foarte greu să fie şi om politic, pentru că el are un univers al său, care nu se poate adapta în funcţie de schimbările despre care vorbeam. Este foarte greu să spui astăzi că scriitorii sînt de o parte sau de alta a spectrului politic. Dacă o luăm matematic vom vedea că de partea fostei guvernări au fost şi au rămas destul de mulţi scriitori, de partea cealaltă, a actualei administraţii, cei care simpatizează actualul guvern sînt la rîndul lor destul de mulţi. Sînt încîntat de faptul că foarte puţini scriitori din grupul pro-Iliescu şi-au schimbat şi atitudinea, mulţi au rămas constanţi. Şi, iarăşi, foarte mulţi din cei care simpatizau fosta opoziţie au rămas neclintiţi în simpatia lor. Este o dovadă de caracter, dar nu este o dovadă de simţ politic.

Referitor la această participare a scriitorului la viaţa publică îmi aduc aminte de o întreagă discuţie dezvoltată în jurul numirii scriitorilor ca ataşaţi culturali la ambasadele României din străinătate şi la centrele culturale. Astfel de propuneri venite din partea Uniunii Scriitorilor se pare că nu au fost primite cine ştie cît de bine de Ministerul de Externe, iar scriitorii au renunţat pînă la urmă.

Iniţiativa a aparut în '92 şi a aparţinut ministrului de Externe de atunci, Adrian Năstase, în urma unui simpozion, „Scriitorii şi revoluţia", organizat de Universitatea din Roma. Ministrul de Externe de atunci a fost pus în situaţia de a primi o propunere pe care Ana Blandiana a făcut-o, anume să trimită în diplomaţie nişte scriitori, capabili să îndeplinească această responsabilitate, pentru că era nevoie de o schimbare de imagine. Eu i-am atras atenţia ministrului într-o discuţie că, totuşi, sîntem singuri şi, dacă nu se schimbă şi restul, noi ce vom putea face? Ministrul a spus că, chipurile, *„veţi fi ca nişte viruşi care veţi schimba structura"*. Rezultatul a fost că viruşii au fost „omorîţi" în 6 luni sau un an. Listele care au circulat în 1997 au circulat tocmai ca să nu se ajungă la nici o numire. Boala Ministerului de Externe este aceea că e un minister alcătuit din executanţi foarte buni. Aici este profesionalismul lor. Dacă lor li se spune să se arunce cu capul în fîntînă, o vor face, pentru că asta este educaţia lor, şi nu de astăzi, de ieri. Un Minister de Externe însă ar trebui să fie alcătuit din oameni în care să ai deplină încredere, încît să le laşi libertatea de acţiune.

Ce părere aveţi despre activitatea culturală şi literară a Fundaţiei Culturale Române? Nu concurează Uniunea Scriitorilor?

Sînt convins că nu, dar, dacă ar fi vorba de o reală concurenţă, aceasta s-ar produce în favoarea culturii române. Cît priveşte Fundaţia Culturală Română, întrucît se are bine cu toţi preşedinţii României, îi doresc să devină regală.

Uniunea Scriitorilor – un club închis

În ultimele luni s-au adus anume reproşuri Uniunii Scriitorilor; ce mai reprezintă ea pentru scriitorii din România?

Uniunea Scriitorilor este o organizaţie profesională, are 2.000 de membri. În Uniunea Scriitorilor se intră dacă vrei, dacă Comisia de primiri este de acord şi dacă Consiliul aprobă Hotărîrea Comisiei. Aş putea spune că este un fel de club închis. Deci orice discuţie despre banii Uniunii priveşte Uniunea şi organele de drept. Orice discuţie despre ce ar trebui să facă Uniunea priveşte exclusiv pe membrii ei. Uniunea şi-a asumat o responsabilitate culturală şi socială enormă pentru că ea se amestecă în treburile culturii româneşti. Încearcă să sprijine cît se poate cultura scrisă, are schimburi internaţionale, are programe de editare, are 2 edituri, *Cartea Românească* şi *Ardealul* de la Tîrgu Mureş. *Cartea Românească* a mers foarte prost, cu pierderi enorme, dar nu au fost pierderi provocate statului, ci Uniunii Scriitorilor. Sperăm că începînd cu anul viitor editura va funcţiona cum trebuie să funcţioneze o editură – ca o societate comercială. Uniunea Scriitorilor finanţează parţial mai multe reviste, finanţează programe culturale, în octombrie vom avea o a doua întîlnire a scriitorilor români din întreaga lume, prin asta înţelegînd şi ţările vecine – deci scriitori români din Serbia sau scriitori români din Moldova – şi am lansat invitaţii în întreaga lume. Organizăm lansări de cărţi, avem în perspectivă o mare expoziţie de carte românească scrisă în exil. Credem că în primăvara sau cel tîrziu în toamna anului viitor vom reuşi această iniţiativă, care de fapt va fi realizată împreună cu scriitorii români din Germania. Avem schimburi internaţionale destul serioase, acum aşteptăm vizita unei delegaţii din Danemarca, în toamna aceasta a unei delegaţii din China, a unei delegaţii din Elveţia. În septembrie participăm ca organizatori la Festivalul „Serile de poezie de la Curtea de Argeş" ori la „Festivalul de poezie de la Oradea", manifestări literare internaţionale. În primăvara acestui an am organizat prima întîlnire a scriitorilor din ţările CEFTA. Tema a fost „Literatura exilului". Membri ai Uniunii au participat sau vor participa la întîlniri internaţionale, cum a fost, spre exemplu, cea de la Salonic sau cea de la Belgrad. Toate aceste lucruri le rezolvăm cu fonduri proprii şi sponsorizări.

Sprijinirea tinerilor scriitori

În programele Uniunii ce loc acordaţi sprijinirii scriitorilor tineri?

Am avut un cenaclu la Uniunea Scriitorilor şi, de obicei, lucrurile bune ale acestuia apăreau în revistele Uniunii. Din diferite motive, n-am mai putut continua, dar sperăm să-l reluăm, într-o altă formă. În cadrul Comitetului Director al Uniunii am discutat de mai multe ori problema noilor veniţi, dorim să îi sprijinim. Posibilităţile noastre ar putea fi la prima vedere foarte reduse, dar, totuşi, se poate face ceva. O formă este sprijinirea financiară a diferitelor festivaluri de literatură care au loc în provincie unde, pentru un scriitor, este mai greu. Şi atunci am sprijinit diferite festivaluri, unde măcar un lucru se poate întîmpla, anume ca tinerii scriitori din zona respectivă să se întîlnească cu scriitorii din restul ţării. Programul de debut inaugurat de „Cartea Românească" este foarte bun pentru tinerii scriitori. Revistele Uniunii în general sînt atente cu tinerii scriitori, dar ele merg prin a-şi face grupuri, cercuri – ceea ce este bine în literatură. Dacă publici la *România literară*, eşti un om de la *România literară*, dacă publici la *Viaţa românească*, eşti de la *Viaţa românească* ş.a.m.d. Cred că vom avea şansa de a realiza chiar un program special pentru tinerii scriitori, în sensul finanţării unor pagini speciale pentru tineret la revistele literare pe care noi le cofinanţăm la ora actuală; şi care se pot concretiza în suplimente, în mici biblioteci, în care tinerii scriitori să-şi poată vedea lucrările publicate. Cred că vom reuşi, dacă vom face un Festival de poezie internaţional, să-i invităm cu prioritate pe tinerii poeţi, este foarte important ca ei să cunoască poeţi din alte ţări. Ne-am străduit, chiar în schimburile internaţionale pe care le-am avut, să trimitem şi tineri.

Dacă după 1990 se traducea enorm, se observă acum o mai mare disponibilitate a editurilor şi chiar a publicului pentru autorii români. Credeţi că literatura română îşi va reciştiga în ochii cititorilor prestigiul de dinainte de '89?

Aceste traduceri, aceste cărţi, din care eu cred că 80% au fost subliteratură, au întreţinut măcar gustul lecturii şi sînt convins că, încetul cu încetul, nu toţi, dar o mare parte din cei care au continuat să citească şi după '90 se vor întoarce şi către literatura română. Rămîne de făcut doar un singur lucru: un marketing care să intre în concurenţă cu cel al literaturii străine. Aici aş arăta rolul televiziunii. Nu să dezbatem o carte în mod academic sau critic, ci pur şi simplu să atragem atenţia într-un mod foarte inteligent asupra cărţilor care există. Acesta ar fi, printre altele, rolul emisiunilor culturale de la televiziune.

„Cred că după retragerea din istorie urmează retragerea din cultură"

Ce ne puteţi spune despre cea de-a doua întîlnire a scriitorilor români din întreaga lume, despre care aţi amintit?

Uniunea Scriitorilor din România are filiale în mai multe ţări din întreaga lume. Între aceste filiale s-au remarcat prin prezenţa lor culturală cele din Franţa, Germania, Republica Moldova. Sînt în curs de organizare filialele din Benelux şi SUA. Avem foarte bune relaţii cu Asociaţia Scriitorilor Israelieni de Limbă Română, mulţi dintre membrii aceştia fiind şi membri ai Uniunii Scriitorilor.

Altfel spus – există o prezenţă literară românească vie şi deosebit de interesantă. Cărţile acestor autori – care trăiesc departe de ţară – apar în românește fie la edituri din România – şi „Cartea Românească" este prima dintre ele –, fie la edituri care publică în limba română, din alte ţări. Fenomenul acesta, al literaturii române în românește care se petrece în foarte multe ţări, este important, interesant şi, cultural vorbind, profitabil. Acest lucru este foarte legat de traducerile din literatura română în acele ţări. Aş vrea să precizez un lucru – **Întîlnirile scriitorilor români din afara graniţelor ţării** pe care Uniunea Scriitorilor din România le organizează o dată la doi ani nu sînt o chestiune de „imagine", de „propagandă" sau de „chiolhan" (după părerea senatorului C.V. Tudor), ci o problemă vitală a literaturii române, un fapt cultural, şi nu numai, absolut necesar. Cred că după retragerea din istorie urmează retragerea din cultură... Toţi aceşti scriitori au fost consideraţi „morţi civili". Iar ei sînt parte din cultura românească, sînt activi şi... mulţi. Din 1975 pînă în 1990 au plecat din România peste 200 de scriitori. Concret – **Întîlnirea** va avea loc între 7 şi 11 octombrie, la Neptun, va cuprinde sesiunea de comunicări, seara de poezie, discuţii în cadru organizat şi mai ales discuţii libere, expoziţie de carte etc. Estimăm totalul participanţilor la circa 150 de scriitori, dintre care jumătate din ţară.

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista "22" achitînd la redacţie (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în conturile deschise la **Banca Comercială Ion Ţiriac S.A. Bucureşti, Str. Doamnei nr. 12**:
(pentru **dolari** în contul 4024009230, pentru **mărci** în contul 4024009231, pentru **franci francezi** în contul 4024009235, pentru **lire sterline** în contul 4024009232, pentru **franci elveţieni** în contul 4024009233, pentru **lire italiene** în contul 4024009234) sau (pentru orice fel de valută) trimiţînd un cec (**money order**) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, Bucureşti, România.

Pentru a nu se reţine un comision foarte mare de către bănci, rugăm abonaţii cărora le stă în putinţă acest lucru ca plăţile care se fac prin CEC (nu virament) să se facă prin CEC-uri plătibile în SUA şi exprimate în dolari SUA sau prin CEC-uri exprimate în mărci germane şi plătibile în Germania.

	1 an	6 luni	3 luni
– Europa occidentală şi Israel:	80 $ 140 DM 500 FF 140.000 LIT 56 £ 100 CHF	40 $ 70 DM 250 FF 70.000 LIT 28 £ 50 CHF	20 $ 35 DM 125 FF 35.000 LIT 14 £ 25 CHF
– Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	40 $	20 $	10 $
– SUA, Japonia, Australia:	100 $	50 $	25 $

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista "22" anunţă exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizaţi de redacţie (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

BURSE 1998/99

Serviciul German de Schimburi Academice (DAAD)

Solicitanţii trebuie să se numere printre studenţii şi cercetătorii de frunte.

I. Burse anuale

– **(10 luni)** pentru absolvenţii în vîrstă de **pînă la 32 de ani**, pentru studii aprofundate, specializare postuniversitară, doctorat. Ar fi de dorit ca solicitanţii să fi avut deja contacte, pe cît posibil, cu instituţii de învăţămînt superior din Germania;

– burse anuale pentru studenţii de la facultăţile de **ştiinţe economice** care doresc să absolve penultimul an de studiu în Germania (deci, anul III sau IV).

II. Burse semestriale

– **(5 luni)** pentru studenţii facultăţii de **germanistică**, care în anul III de studiu doresc să studieze un semestru în Germania.

– burse pentru stagii de cercetare **(pînă la 6 luni)** pentru studenţi şi absolvenţi în vîrstă de **pînă la 35 de ani**.

III. Cursuri universitare de vară

în vara anului **1998 (3–4 săptămîni)** pentru studenţi avansaţi (care au absolvit cel puţin doi ani de studiu), cu bune cunoştinţe de limba germană, pentru a participa la cursurile instituţiilor germane de învăţămînt superior. Solicitanţii nu trebuie să depăşească vîrsta de 32 de ani.

IV. Sejur de studiu

în anul calendaristic **1998 (1–3 luni)** pentru absolvenţi ai facultăţilor şi institutelor de cercetare; motivaţia ştiinţifică şi dovada unor contacte corespunzătoare cu instituţiile germane de învăţămînt superior constituie o premisă.

V. Program special pentru membrii minorităţii germane din România

Pentru membrii minorităţii germane din România, **burse anuale** şi **sejururi de studiu**.

VI. Călătorii de studii pentru grupuri de studenţi străini

în Germania, sub conducerea unui profesor universitar **(cca 2 săptămîni)**: scopul acestor călătorii este acela de a facilita grupurilor de studenţi străini contacte profesionale şi cunoaşterea Germaniei. Solicitările vor fi adresate Ambasadei Republicii Federale Germania.

Formularele de solicitare se pot obţine de la Ambasada Republicii Federale Germania, Secţia Culturală, str. Rabat nr. 21, 71.272 Bucureşti.

Termene pentru depunerea solicitărilor:

Cursuri universitare de vară:
12 decembrie 1997

Pentru toate celelalte programe:
30 octombrie 1997

Solicitările se depun la Ambasada Republicii Federale Germania, Secţia Culturală.

CONCURS 5 ANI NEMIRA / 1997

Ai ceva de spus? Ai scris? NEMIRA te va publica!

NEMIRA anunţă concursul de literatură, 1997, cu patru secţiuni: **roman**, **istorie orală**, **eseu** şi **literatură SF**.

Manuscrisele premiate vor fi editate în colecţiile: PURGATORIU, TOTEM şi NAUTILUS.

Pentru a participa la concurs, manuscrisele se vor expedia pe adresa editurii NEMIRA: Piaţa Presei Libere nr. 1, corp D, et. 3, cod 78419, sector 1 Bucureşti sau C.P. 26–38, menţionînd secţiunea şi un motto (în locul numelui expeditorului). Acelaşi motto şi datele personale (nume, adresă, telefon) vor fi închise într-un plic care va însoţi manuscrisul. **Data limită de expediere a manuscrisului va fi 15 octombrie a.c.** Cîştigătorii vor fi anunţaţi la începutul lunii decembrie.

HUMANITAS
Cartea care dăinuie

Cele mai noi apariţii:

ARNOLD J. TOYNBEE
Studiu asupra istoriei

ROBERT MUCHEMBLED
Magia şi vrăjitoria în Europa

MARIA FÜRST / JÜRGEN TRINKS
Manual de filozofie

În curînd:
un nou tiraj din bestsellerul

LUCIAN BOIA
Istorie şi mit în conştiinţa românească

Editura **UNIVERS**

reaminteşte celor interesaţi că ultimul termen pentru primirea manuscriselor în vederea concursului de debut (**poezie**, **roman**, **eseu**) pe anul 1997 este 15 octombrie a.c. Textele vor fi expediate sau depuse însoţite de un motto, în plic închis, la următoarea adresă:
Editura Univers, Piaţa Presei Libere nr. 1, sect. 1, cod.79739, Bucureşti.

Oraţie pentru Arşavir

(1907–1997)

„Celui mai vechi şi mai bun prieten al meu – cu dragoste neclintită... " – *cu aceste cuvinte calde de iubire îmi dăruia Arşavir la 8 aprilie 1992 **Jurnalul unui pseudo-filosof**, carte ce marchează tardivul şi răscolitorul său debut editorial.*

Prietenia noastră începuse încă de pe băncile şcolii – prin anii 1920–1921 –, cînd tunşi chilug eram scoşi la tablă şi ne întorceam în aceeaşi bancă, ponosiţi ori mulţumiţi! În 1928 tusdoi am primit botezul tiparului în Vlăstarul, *revista liceului nostru „Spiru Haret", debutînd astfel şi în „literatură" odată cu Eugen Ionescu, cu Constantin Noica sau cu Octav Şuluţiu, ori cu Avramescu, viitorul „**Ionatan X Uranus**", şi cu puţini alţii...*

Arşavir era omul de o infinită bunătate, înzestrat fiind şi cu o profundă înţelepciune şi un strașnic simţ nastratinesc al umorului.

*A fost **nu** un „pseudo-filosof" – cum, cu o cuviincioasă modestie, se intitulase –, ci un autentic înţelept care, cu mintea lui ageră, înregistra toate nuanţele şi se mira şi se crucea de tot ce se întîmpla jur-împrejurul lui, bun sau rău, precum şi de tot ce mai aflase din sutele de cărţi de literatură şi filosofie devorate.*

*Din vitregia timpurilor, „Arşavir babalîcul", hărţuit şi îndelung timp întemniţat – nu a mai apucat să scrie decît foarte tîrziu şi obosit – şi numai şi numai după ce făcuse dreptate fratelui său Haig şi surorii sale Jeni, publicîndu-le manuscrisele. Abia după ce şi-a îndeplinit asumata datorie frăţească, a pornit să-şi tipărească propriul **Jurnal**, din care lipsesc zeci şi zeci de file începînd din 1946: sînt acele pagini albe, echivalente anilor „petrecuţi" în varii puşcării. Şi după **Jurnalul unui pseudo-filozof**, au apărut rînd pe rînd: **Privilegiaţi şi năpăstuiţi** (1992), **Cum am devenit creştin**, **Jurnal în căutarea lui Dumnezeu** (amîndouă din 1994), **Portrete şi trei amintiri de puşcăriaş** şi **Despre mirare** – ultimele tipărite în editura „Ararat".*

Arşavir Acterian şi-a trăit din plin purgatoriul pe acest trist şi răscolit pămînt.

Ultimul vlăstar al dinastiei Acterienilor a dat literaturii române cărţi, cum spunea Mircea Zaciu, făurite din aceeaşi materie densă şi pură – „meteorit dintr-o aceeaşi constelaţie".

Purificat de toate relele şi amărăciunile, Arşavir ne-a părăsit, plecînd, credem, drept în Rai, acolo fiind adăstat cu bucurie nu numai de ai săi, dar şi de vechii lui buni prieteni, Eugen Ionescu, Cioran, fraţii Dan şi Emil Botta, Mircea Vulcănescu, Emil Gulian şi foarte mulţi alţi confraţi.

În lumea cealaltă, unde te afli, să ai parte, scumpul nostru, de toată fericirea ce ţi se cuvine, dragul nostru Arşavir.

BARBU BREZIANU
20. IX. 1997

DIN SUMARELE VIITOARE

22

- *Interviuri cu: **Alexandru Athanasiu**, ministrul Muncii şi Protecţiei Sociale; **Márko Béla**, preşedintele UDMR; **George Pruteanu**, senator; **Ilie Constantin**, scriitor; **Luminiţa Petrescu**, consilier de stat*
- ***Dan Perjovschi**: „Tel Aviv, Ierusalim şi Marea Moartă"*
- *Mese rotunde la GDS: „Bucureştiul şi reperele sacre – discuţie pe tema proiectului Catedrala Mîntuirii Neamului" şi „Accesul la dosarele securităţii"*
- *Lansări de carte: **Virgil Nemoianu** – „Jocurile divinităţii"; **Paul Miron** – „Ochean", „Lupul şi Capra"; prezintă **Nicolae Manolescu** şi **Mircea Anghelescu***
- ***Alexandru Olteanu**: „Zvonul – arma ideală în războiul politic"*
- ***Nicolae Rădulescu Dobrogea**: „Automobilul, prietenul nostru?"*

ANTET CARTEA CARE TE CITEŞTE!

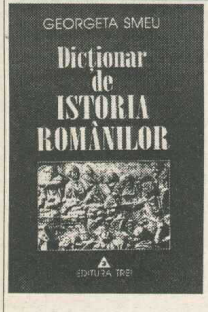

Editura ANTET vă recomandă:

Georgeta Smeu
DICŢIONAR DE ISTORIA ROMÂNILOR

Prin cei 851 de termeni ai săi ***Dicţionarul de istoria românilor*** sintetizează principalele fenomene şi procese ale devenirii poporului român în context universal. Conceput ca un intrument de lucru pentru elevi şi cadre didactice, mai cu seamă pentru tinerii care susţin examenul de bacalaureat sau de admitere în învăţământul superior – **clarifică, explicitează şi corectează noţiunile deficitar tratate în manualele şcolare** – dicţionarul se adresează totodată tuturor celor interesaţi de istoria românilor.

Editura ANTET anunţă redeschiderea librăriei Antet din str. Sfânta Vineri nr. 10, între orele 10^{00}-16^{00}

POLIROM NOUTĂŢI

Marc Bloch
Regii taumaturgi

„Mesajul lui Marc Bloch este revenirea la istoria politică, dar o istorie politică reînnoită, o antropologie politică istorică, al cărei prim şi mereu tînăr model vor fi *Regii taumaturgi*."
(Jacques Le Goff)

În pregătire:
Leon Wieseltier – Împotriva identităţii
Pierre Hadot – Ce este filosofia antică

Comenzi la CP 266, 6600, Iaşi
Tel.&Fax: (032)-214.100; (032)-214.111; (032)-217.440
Internet: www.nordest.ro/shopping/books/polirom/polirom.htm
E-mail: polirom@mail.cccis.ro

GHEORGHE GRIGURCU

Andrei Codrescu sau frenezia de-a deveni american

Poezia americană nu şi-a găsit uşor identitatea. La începutul veacului nostru, ea se afla încă sub umbrela poeziei engleze. Creaţia lui T.S. Eliot, oaspete american pe tărîmul Angliei, n-a dus la o schimbare radicală a lucrurilor, fiind privită cu rezerve, în ciuda importanţei sale cardinale, de către poeţii mai tineri, pentru „nespecificitatea" ei, pentru ruptura ei de realitate. Într-un eseu din anii '60, Susan Sontag scria: *„Revoluţia cea mai recentă în gustul contemporan pentru poezie – care l-a detronat pe Eliot şi l-a înălţat pe Pound – reprezintă abandonarea conţinutului Poeziei (...) respingerea a tot ceea ce a făcut ca poezia modernă să cadă pradă zelului interpreţilor".* Prin conţinut, eseista înţelege aci semnificaţia estetică, implicînd distanţarea de real, impersonalitatea, în opoziţie cu dialogul pe care fiinţa auctorială l-ar putea purta cu mediul eterogen. Plutea în aer tentaţia unei liberalizări. Fenomenul e similar cu cel din Germania postbelică, unde programului „individualizării" literaturii promovat de **Grupul '47** i-a succedat aşa numita „nouă subiectivitate" a anilor '70, care se pronunţa împotriva ermetismului, sofisticării, elitismului, dorind a „absorbi" realul şi a-l livra pe înţelesul tuturor, la treapta autobiografiei, a anecdoticii, a lexicului banal. Marele sacrificat era Rainer Maria Rilke (oarecum un pandant al lui T.S. Eliot).

„Americanizarea" poeziei americane

Beneficiarul „transferului de putere" n-a fost atît Ezra Pound, ci William Carlos Williams, cel care a militat pentru alcătuirea unui limbaj liric *„absolut american"*. Caracteristica dominantă a lui Williams este *„percepţia imagistă"* a lucrurilor, adică *„naturaleţea"* aparenţelor. *„Nu fac decît să încerc să surprind un lucru în culorile şi formele sale naturale"*, mărturiseşte poetul. *„Procesul este simplu*, precizează Kenneth Burke. *Există ochiul şi există obiectul pe care îl priveşte, în timp ce relaţia care se stabileşte între cele două este un poem".* Puţin cunoscut înainte de al doilea război mondial, William Carlos Williams a exercitat, începînd cu deceniul şase, o influenţă considerabilă asupra poeziei din Statele Unite. El reînnoadă tradiţia grandiosului epos optimist al bătrînului Whitman cu Charles Olson, cu beatnicii turbulenţi, dar şi pragmatici în felul lor vizionar, ca şi cu alte personalităţi, precum Frank O'Hara, John Ashberry, Robert Creeley, Denise Levertov. Un aer de acut inconformism bate peste aceste producţii „deschise", care înlătură excesul de codificare, „chinezeriile", metaforele glaciale, întorcîndu-şi faţa spre existenţa ca atare, axată pe individualitatea concretă, lesne comunicabilă. Privind lucrurile prin prisma contextului psiho-social al poeziei, sîntem în măsură a remarca o „ieşire în stradă" a producţiilor, o aliniere a lor la mentalitatea şi sensibilitatea „omului comun", impregnarea lor cu un pragmatism vizibil chiar şi în încercările obsedante de a i se opune. Altfel spus, „americanizarea" poeziei americane.

Adaptarea ca eliberare

Reputat poet american de origine română (născut la Sibiu, în 1946, emigrat în State în 1966), Andrei Codrescu de distinge prin silinţa sa, dusă pînă la frenezie, de-a se adapta poeziei din noua sa patrie. O adaptare aci cu un sens paradoxal, de eliberare. Şi anume o dublă eliberare. Pe de o parte, de servituţile tradiţiei livreşti, ale academismului impersonal, ale „codului (liric) de maniere elegante", pe de alta de încorsetarea totalitară care nu putea să nu lase urme în conştiinţa celui care a scris în limba română încă înaintea „liberalizării" din 1965. Bilingvismul tînărului autor se implică nemijlocit în substanţa creaţiei sale, compus fiind dintr-o limbă diurnă, a indiscreţiei, a constatărilor crude, şi dintr-una nocturnă, onirică, liberă prin excelenţă, gata a se pierde în beţia dionisiacă a iraţiunii: *„Într-un fel, cele două limbi sînt ziua şi noaptea pentru uzul meu privat, fiindcă ceea ce ştii fără să fi învăţat este ziua, plină de lumină şi presupuneri nedelicate. Limba nopţii e fragilă, depinde în cea mai mare parte de memorie, iar memoria e o foaie uriaşă, albă, pe care apar scrise cele mai năstruşnice lucruri. Limba dobîndită este sub permanentă pîndă din partea limbii native, ca un prizonier în cuşcă. În ultima vreme, limba cea nouă şi-a pus în minte să scape, fapt la care subscriu pe deplin. Are de gînd să scape în miez de noapte luîndu-mi şi minţile, pentru ca să nu mai revină niciodată"* (**Bilingv**). Se pare că *„limba dobîndită"* şi-a atins ţelul! Să precizăm că emanciparea poetului a urmărit, mai mult ori mai puţin conştient, şi un „negativ", un „antimulaj" al mediului abandonat în ţara natală, prin relevarea unor trăsături antitetice, împrumutate din mediul american.

Frumuseţea vine fără efort

Părăsînd idiomul diurn ce-i dezvăluia un peisaj uman schilodit de ideologizare, Andrei Codrescu ţine a-şi sublinia, în acest mod contrapunctic, identitatea morală, aşezată sub semnul Lumii noi. Triumfalismului pompieristic oficial, care trona în România comunizată, i se dă replica printr-o antisolemnitate cu valoare de program. Fiinţa face o baie purificatoare în simplitate, preferă a se exprima prin intermediul preocupărilor obişnuite, al gestului cotidian. Frumuseţea nu e nici „frumoasă", nici „urîtă", ci spontană, firească. E o emanaţie a naturaleţii lui *homo americanus*: *„Frumuseţea mă impresionează cel mai puţin. / E ceea ce vine fără efort. / Pînă acum singurul fel de-a înţelege un lucru / este să-l renovezi. De parcă / ai lovi un tăiţel în uşă cu o tigvă umedă."* (**Pînza de corabie a melcului**). Adversar al ansamblurilor pompoase, Andrei Codrescu se declară *„un perfect absorbant al detaliilor"* ce nu pot fi lăsate la voia întîmplării.

Vizionarismul eficienţei

În fond, e poetizată „filosofia" unui nou umanism, însufleţitor prin criteriile lui practice, prin vastitatea lui materială, dar şi printr-un anume echilibru ce-l aduce în sfera lăuntrică, graţie valenţei sale constructive: *„Nimeni n-o spune / însă azi destinul sînt banii / şi noua piaţă e psihicul uman / mai vast decît continentele mai măreţ decît geografia. / Capitaliştii de azi privesc înlăuntru. / În capriciile zborului tău liber se prind produsele de mîine! / Cît despre mine, domnule, nu am nici un fel de sentimente. N-am decît zei"* (**Raport asupra depozitului**). Să fie la mijloc un truc? O umilinţă mimată prin acceptarea grandorii exterioare, economice? Unele versuri par a certifica o atare ipoteză: *„Trebuie să fim absolut fără importanţă / pînă ne vom reciştiga importanţa. / Apoi într-o zi vom pune în scenă o magnifică revoltă"* (ibidem). Însă avem a face doar cu un moment dialectic, întrucît poetul se lasă fascinat de procesul materiei supuse, „organizate" de către om, altfel spus de un vizionarism al eficienţei. *„Transcedenţa minimă"* nu e decît rentabilizarea: *„A cîştigat oare cineva respectul nisipului? / Cimentul. / Tot ce se lasă organizat poate fi împins să-l / respecte pe organizator. / Organizarea este procesul prin care organizatorul / înghite pe cel ce se lasă organizat. / Oricine are stomacul mare poate fi un organizator. / Numai ce e indigest nu poate fi organizat"* (**Despre organizare**). Criteriile sînt numerice (*„Lumea are un milion de coate"* – **Crăciun la New York**), totul se poate comercializa (*„Nu există cuvinte care / să nu fie de vînzare"* – ibidem), gnoseologia se bizuie pe solipsism: *„Însă ştim: / în afara corpului începe minciuna"* (ibidem). Nerăbdător a răspunde la o întrebare fundamentală: *„De ce zice pe tricoul tău / HOMO AMERICANUS, cu litere mari cît norii?"* (**Tristeţe despletită**), Andrei Codrescu îşi proclamă o sănătate contextuală, de-o factură mecanomorfă, în care materialismul productiv ajunge a legitima omul, iar nu invers, fapt ce relevă că, totuşi, *„tot ce se lasă organizat"* nu-l respectă totdeauna pe organizator: *„america e sănătoasă. eu sînt sănătos / în trupul lui christ. / căderea metalului fluid îşi clădeşte / sufletul sferic. / eu sînt primul la rînd. / trupul mi-a fost aşternut / pe masa de cupru. / mi l-au bătut subţire ca pe o folie / pentru captarea profeţiilor. / şase orificii mi-au sfredelit în corp. / pan deţine acum / marketingul noului instrument. / sînt sănătos. mi-aş dori / să am o mie de asemenea instrumente"* (**Punctul esenţial**). Astfel reificarea se impune ca un fenomen antiliric. E la mijloc o bizară consecinţă a „simplităţii" atît de atractive pentru barzii americani. Însă această „aparenţă" duce la o proliferare fizică ce îndeplineşte într-un fel rolul de-a compensa factorii „abstracţi" refuzaţi doctrinar: structura complexă, plurivocitatea, ambiguitatea, ironia discursului liric. Omul american nu-şi poate permite răgazul introspecţiei, transparenţa gratuită a eului. Visarea indeterminată a orientalilor îi e străină, chiar dacă poeţii săi au recurs uneori la maniera haiku-ului. Imaginea nu are valoare prin ea însăşi, fiind un instrument de înregistrare şi de amplificare a dispoziţiei practice a individului. Drept care eul se răsfrînge în idealul său palpabil, mecanizîndu-se, aşa cum misticii se simt transpuşi în Dumnezeu: *„Am dimensiunea şi forma unui atomizor plin de linişte şi cînd apăs pe arcurile interioare un spray acoperă totul cu lacul strălucitor al tăcerii"* (**Tăcere**). Omul îşi scutură dependenţa cosmică, robotizîndu-se: *„Soarele îl scutură pe om / luna îl loveşte / dar el merge-nainte fiindcă doreşte / să se ducă la fabrică să-şi schimbe /creierul. / / El are un corp nou, doreşte să ceară un creier nou"* (**Ajuns acolo**). Ni se notifică, atît de elocvent, că: *„Există undeva un cal de curse / făcut din bani"* (**Cai putere**). Tehnica picturii suprarealiste apare transpusă cu fidelitate în verb: *„corpul / este un ceasornic compus din amoralităţi cu / locuri diferite de cantonament"* (**Mîini incrucişate**).

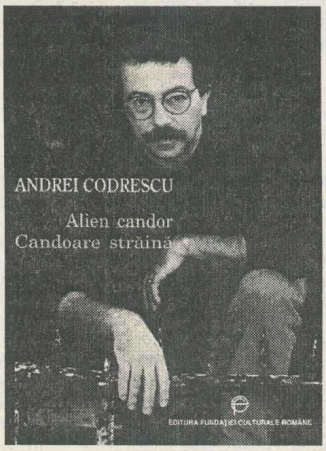

Delirul puterii şi mînia trează

Dar *homo americanus* nu e doar un fidel supus al ordinii pragmatice instaurate de el. Aidoma oricărei speţe „noi", e şi un rezervor de energie clocotitoare, de vitalitate capabilă de revărsări. Deoarece obligaţiile curente ale unei societăţi raţionalizate îl împiedică pe american a-şi manifesta nestînjenit energia instinctivă, acesta ajunge la explozii, la spectaculare defulări de moment. Asemenea fulgerări de energie neconvenţională pot fi găsite la Pound şi la Cumminge, după cum nu e întîmplător faptul că unii autori precum Vachel Lindsay, Patchen şi Rexroth şi-au întovărăşit lectura în public a poemelor, spre a le spori cîmpul energetic, cu muzică de jazz. Pe aceeaşi filieră, Andrei Codrescu ne prezintă un veritabil delir al unei puteri neutilizate practic, aflate „în vacanţă". *„Poezia mea adoptă un ton de mînie trează"*, afirmă poetul de care ne ocupăm. Deşi autocontrolul presupus în natura „trează" a „mîniei" pare nu o dată a-l părăsi. Ceea ce nu înseamnă un dezavantaj estetic. Căci energia lirică izbucneşte cu o somptuozitate somnolentă, cu alura unei feerii de drogat. Frînele pragmatismului american cedează brusc. Culorile şi formele se desfac într-o libertate totală, dureros-euforică, precum ideograme ale extazului pe care-l bănuim dincolo de cuvinte: *„Culorile mai dure se strîng / la rîu şi spun poveşti purpurii, iar ochii le umblă / ca nişte ace prin lumina ocru. Uneori strălucirea ei / atinge culmi de perfecţiune şi ne simţim străpunşi de ne- / cunoscute culori fără nume care ne stau apoi agăţate ca / vulturii pe inimi şi ne apără de moarte"* (**Alice, strălucirea ei**). În felul acesta, Andrei Codrescu deschide un abis în care, plantîndu-şi poemul, se pierde, asemenea oricărui creator, sacrificial, el însuşi.

Este de amintit, în finalul acestui volum de poezie bilingv, traducerea, sensibilă, sugestivă, care merită laude a lui Andrei Codrescu.

(Subtitlurile aparţin redacţiei)

O nouă politică în domeniul protecţiei copilului

Vineri şi sîmbătă, 19–20 septembrie, la Palatul Parlamentului s-a desfăşurat seminarul intitulat ***Programul pentru Protecţia Copilului DPC–EU/Phare, Realizări şi Perspective***, organizat de **Departamentul pentru Protecţia Copilului** de pe lîngă Guvernul României. Seminarul a fost prilejuit de încheierea programului de Asistenţă Tehnică, acordată de Uniunea Europeană prin programul Phare, Guvernului României în vederea realizării unei noi politici de protecţie a copilului. Derulat pe durata a trei ani şi avînd ca suport financiar 12 milioane de ECU, aprobaţi de Parlamentul European, programul a fost structurat pe 6 componente: 1) realizarea unui cadru juridic şi administrativ pentru o nouă politică a protecţiei copilului în România; 2) politica de formare de personal social, medico-social şi socio-educativ; 3) prevenirea şi dezinstituţionalizarea; 4) mandatul instituţiilor şi adecvarea lor la nevoile copilului; 5) condiţiile de viaţă din instituţiile de ocrotire; 6) gestiune generală, coordonare, planificare. În două zile, cît a durat seminarul, participanţii (reprezentanţi ai guvernului, preşedinţiei, ai organizaţiilor neguvernamentale şi ai direcţiilor teritoriale implicate în ocrotirea copilului) au analizat succesele şi insuccesele acestor trei ani cît a durat programul şi au făcut propuneri pentru viitor. Cristian Tăbăcaru, secretar de stat la Departamentul pentru Protecţia Copilului, a anunţat posibilitatea derulării în următorii doi ani şi jumătate a unui alt program destinat reformei structurale în acest domeniu, finanţat de Uniunea Europeană prin programul Phare, de 8 milioane ECU.

Cristian Tăbăcaru a informat că o bună parte din recomandările şi sugestiile asistenţilor tehnici ai acestui program au fost preluate şi aplicate de către autorităţile române, astfel că acum un proiect structurat şi coerent de reformă în domeniul protecţiei copilului este deja stabilit. Cu toate acestea, foarte multe probleme sînt abia în stadiul de a fi organizate. Cristian Tăbăcaru s-a arătat însă optimist: *„Trebuie să ne aducem aminte că acum un an nici nu ne gîndeam să punem în discuţie problemele care sînt astăzi rezolvate“*. Şeful Departamentului pentru Protecţia Copilului s-a referit în special la cele trei ordonanţe de urgenţă privind protecţia copilului aflat în dificultate (*22*, *23* şi *26/'97*), adoptate de Guvern şi care au creat cadrul juridic necesar unei altfel de abordări a situaţiei copilului în România decît cea permisă de *Legea 3/'70* (abrogată), care, decenii de-a rîndul, a identificat protecţia copilului aflat în dificultate aproape exclusiv cu plasarea lui în instituţii de ocrotire. Un recensămînt al DPC–UE/Phare efectuat în luna mai arăta că în cele 653 de instituţii specializate sînt plasaţi 98.872 copii, situaţie neîntîlnită în ţările Europei. Reorganizarea instituţiilor – s-a arătat – este pentru România o exigenţă urgentă; dar, pentru ca această reorganizare să conducă la o dezinstituţionalizare, este nevoie în primul rînd de decizii politice: o politică de sprijin acordat familiei, limitarea mandatului instituţiilor, definirea condiţiilor de luare în grijă a copiilor. În perspectiva descentralizării instituţiilor de ocrotire s-a specificat necesitatea existenţei unei metodologii de evaluare a nevoilor tehnice pentru dezvoltarea centrelor de aprovizionare la nivel de judeţ. *Ordonanţele 22*, *25* şi *26/'97*, care au creat posibilitatea descentralizării, stabilesc că de acum înainte consiliile judeţene îşi vor asuma responsabilitatea protecţiei copilului, la nivelul fiecărui judeţ. Totuşi, descentralizarea poate comporta şi riscuri, şi tocmai de aceea rămîne de precizat competenţa consiliilor judeţene în ce priveşte instituţiile de învăţămînt special, care în prezent aparţin Ministerului Educaţiei Naţionale şi care îi primesc pe majoritatea copiilor instituţionalizaţi.

Concluziile seminarului au mai reţinut necesitatea întîlnirilor continue ale responsabililor de la centru cu cei din teritoriu şi o mai strînsă colaborare cu organizaţiile neguvernamentale specializate în protecţia copilului. Programul DPC–UE/Phare a dezvoltat o bază de date referitoare la ONG-urile din domeniul protecţiei copilului, în care au fost înregistrate 596 organizaţii neguvernamentale. Întrucît serviciile oferite de aceste organizaţii sînt foarte diverse, programul a lansat în primăvară un studiu cost-beneficiu, în ideea de a standardiza o serie de servicii şi costurile acestora, ale cărui rezultate vor fi prezentate luna viitoare.

Proiect de relansare a investiţiilor în construcţii

Pe 24 septembrie s-au desfăşurat la Ministerul Lucrărilor Publice şi Amenajării Teritoriului negocieri tripartite între Federaţia Naţională a Sindicatelor din Construcţii-Montaj, „Anghel Saligny“ (afiliată la CNSLR–Frăţia), patronat şi guvern. Întîlnirea a fost cerută de sindicate, nemulţumite de nivelul scăzut al investiţiilor în domeniul construcţiilor de locuinţe, al drumurilor şi autostrăzilor, de blocajul financiar, de nivelul ridicat de şomaj din acest domeniu şi de lipsa unei legi care să-i protejeze pe constructori pe perioada de iarnă, cînd normele de calitate impun ca lucrările în construcţii să fie sistate. Mare parte din discuţii s-au axat pe acest subiect şi pe proiectul de lege referitor la protecţia constructorilor pe timp nefavorabil, finalizat zilele trecute de guvern, faţă de care sindicatele au avut obiecţii.

Sindicaliştii s-au prezentat la negocieri îmbrăcaţi după normele de protecţie a muncii, cu căşti, salopete, pelerine, fiecare dintre ei (peste 70 de persoane) avînd atîrnat pe piept un carton pe care se putea citi *„Greva foamei“* . În fapt, *„cea mai dură formă de protest individuală“*, după cum au numit-o, n-a durat decît vreo patru ceasuri, partea guvernamentală acceptînd majoritatea sugestiilor făcute de sindicate cu privire la modificarea amintitului proiect de lege. Una dintre acestea se referea la constituirea unei Case Sociale a constructorilor, pentru care guvernul propusese varianta bipartită (patronat–sindicate), iar sindicaliştii ar fi dorit ca ea să fie constituită în sistem tripartit (guvern–patronat–sindicate). O altă problemă în discuţie a fost cea legată de fondurile din care această casă să fie constituită. Miniştrii guvernului Ciorbea prezenţi la negocieri (Alexandru Athanasiu, ministrul Muncii şi Protecţiei Sociale, Nicolae Noica, ministrul Lucrărilor Publice, şi Vlad Roşca, secretar de stat pentru relaţia cu sindicatele) au respins categoric varianta tripartită, care ar fi presupus, după dorinţa greviştilor, ca 1% din fondul de şomaj (contribuţie a Ministerului Muncii şi Protecţiei Sociale) să revină acestei case. Alexandru Athanasiu a motivat refuzul spunînd că, începînd de anul viitor, fondul de şomaj nu va mai fi administrat de MMPS, ci de o Agenţie Naţională de Ocupare şi Formare Profesională; ca atare, guvernul, prin MMPS, nu ar mai avea cum să se implice în distribuirea sumelor din acest fond. S-a stabilit în final că modul de constituire a casei să fie: 1% din fondul de salarii; 1,5% din valoarea lucrărilor de construcţii şi de la 0,5–1,0 (rămîne ca procentul să fie stabilit ulterior) din manopera lucrărilor.Potrivit protocolului încheiat între reprezentanţii guvernului şi sindicate, în iarna viitoare constructorii care îşi încetează activitatea, nu vor mai fi trecuţi în şomaj, ci menţinuţi în societate, cu plata a 75% din salariu.

Ministrul Lucrărilor Publice, Nicolae Noica, a anunţat intenţia de perspectivă a ministerului pe care îl conduce de a prelua în gestiune toate lucrările publice din România. Ministrul a acuzat proasta administrare a fondurilor de către unele societăţi care au în gestiune lucrări publice. În ce priveşte relansarea activităţii de construcţii de locuinţe, Nicolae Noica s-a referit la un proiect de lege care va fi promovat în Parlament pînă la 15 octombrie şi care va permite crearea unui Fond Naţional de Locuinţe. Pentru construcţiile de locuinţe, a subliniat ministrul, trebuie însă terenuri; de aceea, a subliniat el, s-a solicitat ca fiecare localitate să prezinte suprafeţele de teren disponibile pentru locuinţe. *„Avem suprafeţe de teren pentru a lansa activitatea de construcţii în limita a 20.000 locuinţe pe an“*, a afirmat Nicolae Noica. Ministrul Lucrărilor Publice a adăugat că guvernul a aprobat o licitaţie internaţională pentru construcţia de locuinţe, de 300 milioane de dolari. El a mai anunţat existenţa unei hotărîri guvernamentale care se referă la asfaltarea drumurilor şi alimentarea cu apă la sate, precizînd că suma obţinută de la Ministerul Finanţelor, pentru acest an, este de 35 miliarde de lei. Totuşi, ţinînd seama de situaţia grea cu care se confruntă bugetul şi neputinţa statului de a susţine în întregime, din punct de vedere financiar, programul de relansare a activităţii în construcţii, ministrul i-a invitat pe sindicalişti să vină cu propuneri concrete în acest sens.

Pagină realizată de IULIAN ANGHEL

Redactor-şef: **GABRIELA ADAMEŞTEANU**
Redactor-şef adjunct: **RODICA PALADE**
Publicist comentator: **ANDREI CORNEA**

Redactori: **IULIAN ANGHEL, RĂZVAN PAUL, AURELIAN CRĂCIUN**; Grafician: **DAN PERJOVSCHI**; Contabil şef: **ALINA CORBU**; Şef serviciu marketing-distribuţie: **MIRCEA VLAD IONESCU**; Asistent marketing-publicitate: **MIHAELA CUCU**; Secretariat: **ADRIANA BOBEICĂ**

Difuzare, abonamente: **Constantin Satalla, Alexandru Petrea**; Operator calculator: **Lidia Cristescu**; Corectură: **Rodica Toader, Mara Ştefan**; Casierie, abonamente: **Mihaela Antonescu**.

Rubrici: ***ILIE ŞERBĂNESCU*** *(comentariu economic)*, ***ŞERBAN ORESCU, ZOE PETRE, EMIL HUREZEANU, N.C. MUNTEANU, DAN PAVEL, RADU CĂLIN CRISTEA, CRISTIAN PREDA, MARIUS BĂZU*** *(comentariu politic)*, ***MARIANA CELAC*** *(viaţă urbană)*, ***H.-R. PATAPIEVICI*** *(eseu: „Idei în libertate“)*, ***DAN C. MIHĂILESCU*** *(cronică literară)*, ***[illegible]PEA*** *(cronică TV)*, ***MAGDA CÂRNECI*** *(comentariu cultural)*, ***IRINA COROIU*** *(cronică de teatru)*, ***NICULAE RĂDULESCU DOBROGEA*** *(ecologie)*.

Consiliul consultativ „22“: MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHAI ŞORA, ŞERBAN PAPACOSTEA, VIRGIL NEMOIANU, SORIN ALEXANDRESCU, MIRCEA MARTIN, MIHNEA BERINDEI, VLADIMIR TISMĂNEANU, GABRIEL ANDREESCU, SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVICI

Tipărit la FED. Tehnoredactare computerizată: „22“.
Redacţia şi administraţia: Bucureşti, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08, 614.17.76, e-mail: r22@r22.sfos.ro, http://www.sfos.ro/culture/22/

Responsabil de număr: RĂZVAN PAUL

Număr tipărit cu sprijinul FUNDAŢIEI SOROS

ISSN-1220-5761